BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

YIL: 15 EYLÜL 1988 SAYI: 323

Demokrasinin Yolunu Açmak İçin Referandumda Hayır

Önümüzde yine bir referandum var. 82 Anayasasının bir hükmü daha 25 Eylül'de referanduma sunuluyor. Bütünüyle demokrasiyle bağdaşmaz nitelikteki Anayasanın küçük bir ayrıntısı bu seferki oylamaya konu teşkil ediyor.

Hukuken seçmen önüne getirilen soru, mahalli seçimlerin tarihini belirleyen bir hükmün değiştirilip değiştirilmemesine ilişkin. Fiilen ise, aslında Mart 1989'da yapılması gereken mahalli seçimlerin sadece dört ay öne alınıp alınmaması gibi bir sorunun oylandığı eşi emsali görülmedik zorlama bir referandum sözkonusu. Neresinden bakılırsa bakılsın, böyle bir konunun referanduma sunulması maskaralıktır. Ama referandumun siyasi anlamı, bu hukuki ve fiili boyutları çoktan aştı ve Özal hükümetiyle ciddi bir hesaplaşmaya dönüşerek doğal mecrasına oturdu.

Salt biçim açısından bakılacak olsa, sözkonusu değişikliğin onaylanması ya da reddedilmesi arasında çok da önemli bir fark yoktur. Hatta, farklı bir siyasi ortamda, sırf Kenan Evren'in kefili olduğu "antianayasa"nın bir hükmüne daha "hayır" demek anlamında "evet" oyları tercih edilebilir ve bu, diğer partileri her fırsatta seçim kaçkınlığıyla suçlama heveslisi Özal'a karşı gerçek bir meydan okumaya pekâlâ dönüştürülebilirdi. Ancak referandum artık bambaşka bir siyasi muhtevaya bürünmüş ve Özal'la birlikte, ardındaki rejime ve o rejimin dayattığı Anayasaya "hayır" demenin somut durumda mümkün olan en etkili yolu, o Anayasanın bir hükmünün değiştirilmesine karşı çıkmak şeklinde karşımıza çıkmıştır. Zaten değiştirilmesi öngörülen Anayasa maddesinden bahseden hiç kimse yoktur. Bu da göstermektedir ki, bugün gündemdeki soru, basit bir anayasa değişikliğinden ibaret değildir. Hiç kimse soruyu böyle anlamamaktadır ve zaten bunun aksi de mümkün değildir, çünkü en başta Özal için sorun bu değildir. Öyleyse sorun, açıkça Özal hükümetine "evet" ya da "hayır" demek noktasında düğümlenmiştir.

Özal, mahalli seçimleri bir an önce ve olabildiğince az kayıpla aradan çıkartmak istiyordu. Amacı, bir dahaki genel seçimlere dek her türlü oy kaygısından uzak, "astığı astık, kestiği kestik" tarzda, yani Cuntanın daha önce kendisine bağışladığı türden bir "huzur ve güven ortamında" hüküm sürmek, bildiğini okumak, kendi tabiriyle "malı götürmek"ti. Herşeyden önce ekonominin gidişatı bunu dayatıyordu. Enflasyonun yeniden gemi azıya alıp yüzde 80'lere ulaştığı bir ortamda, ne IMF'nin, ne de tekellerin "seçim ekonomisi"ne prim vermeleri, uzunca bir süre buna tahammül göstermeleri mümkündü. 24 Ocak "felsefesi"nin hakkıyla, yani tüm katılığıyla uygulanması için Özal'ın seçim belasından yakasını sıyırması gerekiyordu.

Normal zamanında yapılacak mahalli seçimlerden önce malum reçeteyi yeniden gündeme getirmenin siyasi riski ise göze alınamayacak kadar büyüktü. IMF patentli iktisadi istikrar tedbirleri, göstermelik bir demokrasi koşullarında dahi siyasi istikrarsızlığa, elbette bu reçetenin uygulanabilmesi açısından, yol açıyordu. Halkın sofrasında kalan bir kaç dilim ekmeğe daha bir seçim öncesinde el uzatmak, Özal gibi gözüdönmüş bir "liberal"in bile harcı değildi. Meclis aritmetiği ne olursa olsun, Özal hükümetinin alabildiğine kritik bir siyasi aritmetik, aslında siyasi cebir, üzerinde cambazlık yaptığı, tepeden tırnağa antidemokratik bir seçim sistemi sayesinde, gerçekte kıl payıyla ayakta duran bir azınlık hükümeti olduğu apaçık ortadayken, mahalli seçimlerde oy oranı düşmüş bir ANAP'ın bir dahaki genel seçimlere kadar işbaşında kalması mümkün değildi. Zaman ANAP'ın aleyhine işliyordu.

Özal'a kalsa, mahalli seçimleri dört yıl ertelemek işten bile değildi. Keyfilikte sınır tanımayan Özal için en kestirme "çözüm" kuşkusuz bu olurdu. Özal'ın siyasi meşrebinin, temsilcisi olduğu zihniyetin böylesi bir "çözüm"e nasıl da yatkın olduğu, tartışması dahi abes kaçacak denli aşikârdır. Ama buna kalkışmak, Evren-Özal tipi demokraside bile mümkün olmadığı için, işbitirici zihniyet aynı çözüme başka bir yoldan ulaşmaya çalıştı. Mahalli seçimlerin erkene alınıp oldu bittiye getirilmesi girişimi, işte

bu çabanın ve kafanın bir ürünüdür ve yapılan, aslında özü itibariyle düpedüz yeni bir darbe girişiminden farksızdır. Genel seçimler nasıl rejimin keyfi ve demokrasi düşmanı niteliğinin çarpıcı bir göstergesi olmuşsa, Özal'ın bu son çabası da aynı niteliğin yeni bir yansımasıdır.

ANAP'ın mecliste DYP ile birlikte Anayasayı değiştirme hesabı, bilindiği gibi Demirel'in bir takım şartlar ileri sürmesi üzerine, taraflar uzlaşma kapısını son ana kadar açık tuttukları halde, bir mutabakat sağlanamayarak sonuçsuz kaldı ve böylesi saçma sapan bir referandum gündeme geldi. Özal, bu referandumdan "hayır" çıkacağını başından beri biliyor ve hatta bunu beyan etmekten bile çekinmiyor. Böyle bir sonucu bile bile referanduma gitmesi, restleşmenin bir sonucu olduğu kadar, sandıktan çıkacak "evet" oylarının mahalli seçimde ve hele hele bugün yapılacak bir genel seçimde ANAP'ın alabileceği oylardan daha fazla olacağına güvenmesinden ve bu sonucu işine geldiği gibi kullanma niyetinden ileri gelmektedir.

Özal, bu referandumda son genel seçimdeki oy yüzdesine ulaşabilirse, bunu bir siyasi zafer olarak lanse etmeye kalkışacaktır. Gerçekten de "evet" oylarının yüzde 36'nın üzerinde çıkması ihtimal dahilindedir. Bir kısım DYP, hatta SHP seçmeni, yapılan çeşitli kamuoyu yoklamalarının gösterdiğine göre, "evet" oyu kullanmak eğilimindedir. Bunda, ezici çoğunluğu ANAP'lıların elinde bulunan birçok belediye idaresinin en kısa sürede değiştirilmesi arzusu rol oynadığı kadar, yapılacak referandumun siyasi boyutlarının seçmene gereğince anlatılamamış olması da etkili olmaktadır. Şu veya bu nedenle verilecek "evet" oylarını, Özal doğrudan ANAP hanesine devşirmeye, daha doğrusu bunu böyle göstermeye kalkışacak, böylece iktidarının ömrünü uzatmaya uğraşacaktır. Şu halde referandum, ister istemez hükümete ilişkin bir güven oylamasına dönüşmüştür. Bu durum, demokrasi güçlerinin önüne önemli bir fırsat getirmiştir. Gereğince kullanılması halinde, Özal hükümetinden kurtulmak ve demokrasinin önünü açmak yolunda bu fırsat gerçekten sonuç alıcı bir araca dönüştürülebilir.

Aslında bu referandum, mevcut rejimin açmazlarını, 12 Eylül ile amaçlanan "istikrar"a her türlü baskı ve zorbalığa, siyasi dolandırıcılık ve aldatmacalara, en sıradan hukuk normlarını, en basit demokrasi teammüllerini dahi göz göre göre çiğneyen keyfiliğe rağmen ulaşılamadığını apaçık ortaya koymaktadır. Parlamentoda üçte ikilik bir çoğunluğa sahip bir partinin, mahalli seçimlerin dört aylık bir gecikmesine dahi tahammülü olmaması, emekçilere dayatılan "istikrar"ın nasıl pamuk ipliğine bağlı olduğunu ilân etmekten başka anlama gelmez. Mecliste gayrimeşru bir çoğunluğun varlığı ve bu meclis aritmetiğinin seçmenin sandık başında ifade ettiği gerçek siyasi eğilimiyle bağdaşmaması, oluşturulan sözde dengelerde meydana gelecek en ufak bir oynamanın, hatta böyle bir ihtimalin ufukta görülmesinin, normalde yaratması gerekenden çok daha önemli siyasi sonuçlara yol açmasını getirmektedir.

Referandumun Özal hükümetinden kurtulabilmek ve demokrasinin yolunu açabilmek için bir imkân yaratması da zaten bu olgudan kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla, referandumun güvenoylamasına dönüşmesi, hiç de iddia edildiği gibi yapay bir durum ve zorlama bir çabanın ürünü değildir. Asıl yapay olan meclisteki gayrimeşru ANAP çoğunluğudur ve bu oldu bittiyi kabullenmek, 12 Eylül istikrarına boyun eğmek ve o istikrarın temsilcilerine demokratikleşme yönünde olmadık misyonlar vehmetmek, dolayısıyla da demokrasi mücadelesinden düpedüz yan çizmek, "istikrar"a teslim olmaktır.

Referandumda "hayır" oylarının mümkün olan en yüksek düzeye ulaşabilmesi için çaba sarfetmek, demokrasiden yanayım diyen herkesin boynunun borcudur. ■

Kürdistan'da Jenosit

Saddam Hüyesin rejiminin Irak Kürdistanı'nda halka karşı yürüttüğü toplu imha saldırıları devam etmektedir. Geçtiğimiz Mart ayında Halabja bölgesinde 5000'i aşkın Kürdü kimyasal silahlarla öldüren Baas rejimi, Irak-İran savaşında ateşkesin imzalanmasından sonra Irak Kürdistanı'nın kuzey ve kuzeydoğu yörelerinde Peşmergelere karşı girişilen sürek avının yanısıra, sivil halka karşı soykırım saldırılarını şiddetlendirmiştir. İsviçre, Belçika ve F.Almanya'dan satın alınan kimyasal silahlarla toplu halde sürdürülen katliamdan kaçan Irak Kürtlerinin sınırı geçerek Hakkari'nin Çukurca yöresine sığındıkları bildirilmektedir.

Bu konuda Türk hükümeti, başlangıçta, Milli Güvenlik Kurulu'nun kararıyla sınırları kapatıp Irak Kürtlerinin geçişini önlerken son günlerde sığınanları kabul etmeye başlamıştır. Evren-Özal yönetimi hem 25 Eylül referandumunda kendi lehine oy hesabı güderek, hem de dünyanın gözü önünde Saddam'ın kimyasal silahlarla imha politikasında suçortağı durumuna düşmeyi göze alamayarak tutum değiştirme zorunda kalmıştır. Yoksa T.Kürdistanı'nda Kürt halkına karşı şiddet, baskı ve zulüm politikasının şampiyonu olan, sadece bununla da kalmayıp Saddam rejimi ile Irak Kürdistanı'ndaki Kürtlere karşı da askeri saldırılar ve hava bombardımanları düzenleyen, kendi ülkesinde ise insan haklarının ve demokrasinin karşısında başlıca engel durumunda bulunan bir rejimin ve onun başbakanının ne demokratlığından ne de insan hakları savunuculuğundan söz edilebilir.

Kanlı Saddam rejiminin soykırım politikasını protesto ederken, bölgeden kaçan Kürtlere dost görünümler içine giren mevcut Türk ve İran rejiminin de gerçekte Kürt halkına Saddam'dan daha az düşman olmadığını hatırlatmayı bir demokrasi görevi sayıyoruz.

12 Eylül Darbesinin 8. Yılında Rejimin Karakteri

Hesaba göre şurada 2 yıl kaldı yeni bir askeri darbeye. Şayet Türkiye'de yaklaşık her 10 yılda bir askerin rejime müdahalesinin "gelenek" haline geldiği doğruysa, önümüzdeki bir kaç yıl içinde "milletçek" bir kez daha "kurtarılacağız" demektir!

Aslında 10 yıl oldukça uzun bir periyodtur Türkiye'nin "kurtarılması" için. Çünkü Türkiye uzunca bir süredir —en azından Duyûn-u Umumiye'den bu yana— devamlı "kurtarılmaya muhtaç" bir ülkedir. Onun için de halkımızın başı "kurtarıcılar"dan bir türlü **kurtulamamıştır, kurtulamamaktadır.** Şu anda da bir takım "iyi saatte olsunlar"ın "vatanı kurtarma" hesapları içinde olmamaları için bir sebep yoktur. Uzatmalı jandarma çavuşundan genelkurmay başkanına kadar cümle rütbe sahiplerinin, siyasetin ve sivil hayatın akla gelebilecek her konusuna burunlarını soktukları, olur olmaz her vesilesi çıktığında komutanların yetkilileri **uyardıkları,** zaman zaman da **ültimatom** verdikleri bir ülkede darbeler her 10 yılda bir geliyorsa bu kadarına şükretmemiz gerekir.

Öyleyse her an askeri bir darbe ile karşı karşıya mıyız?

Türkiye çelişkiler yumağı bir ülke. Akutlaşmış bir ekonomik kriz içinde, çözümsüz devasa problemler karmaşasında yaşıyoruz. Onun için 2 yıl sonrayı tahmin etmek bile biraz kehanet işi. Ancak yine de mevcut şartların analizi, askeri darbenin 10 yıllık "geleneksel" periyodunun bu sefer tutmayacağına işaret ediyor.

Vatan hep "kurtarılmayı" beklemektedir ama "kurtarıcılar"ın da darbe için kendilerince "haklı" sebeplere ihtiyaçları vardır. Onun için de, olur olmaz darbe yapılmaz. "Şartları" oluşmamışken darbe yapmaya teşebbüs etmenin neye malolacağı Talat Aydemir örneği ile ortadadır. Yine 1970'li yılların sonuna doğru faşist katliamın tırmanması karşısında bilerek pasif kaldıklarını ve millet indinde "**haklı**" görülecek zamana kadar bekledikten sonra 12 Eylül darbesini gerçekleştirdiklerini, daha sonra açıkça dile getiren Evren, askeri bir darbenin zamanlaması noktasında haleflerine öğretici bir ders vermiştir.

Oysa bugün "haklı" bir sebebe dayanarak darbe yapmanın şartları mevcut değildir. Gerçi bir takım "kurtarıcılar" için şu anda da Türkiye'yi "kurtarmanın" haklı sebepleri her halde vardır. Ancak böyleleri olsa olsa Türkiye'ye Hitlervari bir düzeni yakıştıran aşırı ırkçı-faşist unsurlar olabilirler ve dar mahfillerden öteye ilişkilere ve etkinliklere sahip olmaları ihtimal dışıdır. dolayısıyla bugün ultrafaşist bir darbe girişimi intihardan başka bir anlama gelmez.

Üstelik ülkemizde darbelerin emir komuta zinciri dahilinde yapılması usûldendir. Bu nokta gözönünde tutulduğunda askeri bir darbenin mantığına uygun şartlar şu anda hemen tamamiyle yoktur. Çünkü bizdeki askeri darbeler kural olarak askeriyeden çok sivillerin söz sahibi oldukları rejimler altında yapılmışlardır. Oysa bugün siyasi ve sosyal yapının bir kısım hayati alanlarında son sözün askeriyede olduğunu cümle alem bilmektedir. Emir komuta zinciri dahilinde ülkenin yönetiminde söz sahibi olanların, yine emir komuta zincirine bağlı olarak darbe yapmaya kalkışmaları kuşkusuz absürdtür.

Askeriyenin mevcut rejimdeki konumunu böyle belirlememiz, ülkenin demokrasi güçleri içinde pekçoklarına şu veya bu ölçüde **aşırı** gelebilir. Bu nedenle günümüz şartlarında mevcut rejimin karakterinin bir kere daha irdelenmesinde —mücadelemizin çeşitli veçhelerinin sağlıklı olarak belirlenmesi açısından— yarar var.

12 Eylül darbesinin hemen ertesinde, askeri diktatörlüğün faşist olup olmadığı tartışılmıştı. Oysa bugün artık her ağzını açan "12 Eylül faşizmi" diye söze başlıyor. Kısacası tarih, Evren Cuntasına hakettiği hükmü şimdiden verdi sayılır.

"12 Eylül faşizmi" Evren Cuntasıyla mı sınırlı? Evren Cuntası 7 Kasım 1983 seçimlerinden sonra günümüzde yerini "sivil yönetime" bıraktığına göre bu tarihten itibaren Türkiye'de 12 Eylül 1980 sonrasında oluşturulan faşist rejim sona mı erdi?

Biliniyor biz, sözkonusu seçimler sonrasında da faşizmin varlığını koruduğunu, çünkü askeriyenin geri plana çekilir görünmesine karşılık, başta asayiş ve dış politika olmak üzere en can alıcı alanlarda ipleri elinde tuttuğunu, 12 Eylül döneminde devlet mekanizmasından hukuki mevzuata kadar konsolide edilen faşist rejimin bazı kozmetik değişiklikler dışında sürdüğünü, demokratik hak ve özgürlüklerin yığınlar için yasaklı olduğunu söyledik. Ve bu belirlememizi **ana hatlarıyla** günümüze kadar benimseyerek sürdürdük. Oysa 1983 seçimlerinden bu yana yaklaşık 5 yıl geçti ve gerek ülkemizin ve gerekse dünyanın şartlarında bir hayli değişiklikler oldu. Bu değişikliklere paralel olarak da rejime ilişkin düşünceler, değerlendirmeler ve dolayısıyla siyasi yönelimler değişikliklere uğradı. O zaman şu anda geldiğimiz noktanın bir kere daha gözden geçirilmesi kaçınılmaz oluyor.

İlk başta sorulması gereken soru şu: 12 Eylül faşizmi ne oldu?

Bizce 12 Eylül faşizmi hâlâ daha şu veya bu etkinlikte varlığını koruyor.

Bu tespitimiz demokrasi saflarında yer alanların önemli bir bölümüne **aşırı** gelebilir. Gerçekte de bugünkü rejimle Evren Cuntası yönetimi arasında gözle görülen farklar bulunmaktadır. Örneğin, solcu-

lara kapalı olduğu için anti-demokratik diye nitelesek de iyi kötü seçimler yapılmaktadır, kısıtlı da olsa greve çıkılmakta, arada bir yığınsal, sendikal eylemler düzenlenebilmektedir, sol nitelikli yayınlar çıkabilmekte, solcular kitlesel toplantı yapabilmekte, Marksistler iyi kötü seslerini duyurabilmektedirler, İnsan Hakları Derneği gibi **işlevli** dernekler kurulabilmekte ve faaliyetlerini sürdürebilmektedirler ve ilh...

Ancak bu madalyonun sadece bir yüzüdür. Seçimler yapılmaktadır ama, sola kapalı olması bir yana seçimler sadece %10'un üstünde seçmen desteği alan partiler için bir anlam ifade etmektedir. Grevler sadece "zararsız" alanlarda geçerlidir ve toplusözleşmelere "zarar" vermeyecek müeyyidelerle kısıtlıdır. Sol nitelikli yayınlar çıkmaktadır ama toplatma, yayınevlerine baskın ve tutuklama gırla gitmekte, Devlet Güvenlik Mahkemeleri harıl harıl çalışmaktadır. Barış Derneği davası bir kez daha hortlatılmakta, Kutlu ile Sargın'ın duruşmalarında çağdışı bir hukuk anlayışı iddianameden uygulamalara dek kol gezmektedir. Hapishanelerde işkence ve kötü muamele biteviye sürmekte, tek tip elbise yeniden dayatılmaktadır. Kürdistan'daki zorbalık ve keyfi uygulamalar eksilmemekte, Millyet Gazetesi'nin Apocularla ilgili —üstelik de "Apo'nun uysallaştığını ve uslandığını" anons eden— röportajı yayından alıkonmaktadır ve ilh...

Türkiye için "bonne pour l'orient" bir demokrasiyi yeterli bulan "Batı"dan gelen gözlemcilerin tamamının, Türkiye'den ayrılırlarken, istisnasız, Türkiye'deki rejimin demokrasi olmadığını beyan etmeleri boşuna değildir.

Her şeyden önce Evren Cuntası döneminde gerçekleştirilen hukukî düzenlemeler daha da pekiştirilerek korunmaktadır. Anayasanın defalarca "delindiği" tevatürdür. Çünkü Anayasanın demokratik hak ve özgürlükleri kullanılmaz hale getiren "Temel Hak ve Özgürlükler" bölümü olduğu gibi yürürlüktedir. Dahası, Özal'ın işbaşına geldiğinden bu yana çıkarttığı yasaların hemen tamamı demokratik hak ve özgürlükler açısından daha da kısıtlayıcı olmuşlardır.

Cunta döneminde faşistlerle tıkabasa takviye edilen devlet mekanizması, aynı dönemde tesis edilen idari düzenlemeleri de koruyarak varlığını sürdürmektedir. En sıradan semt karakolundan MİT'ine, ilçelerdeki her türden şube müdürlüklerinden bakanlıklara kadar her resmi kuruluş mücessel faşistlerin veya yobazların sultası altındadır. İktidar partisinin kendisine dahi bir MHP-MSP koalisyonu egemendir. Bugün Türkiye'de hakkını aramak isteyen sıradan her yurttaş rejimin gözünde **potansiyel suçludur**.

Rejimin karakterini en belirgin olarak gün yüzüne çıkaran ise kağıt üzerinde varmış gibi birtakım özgürlüklerin ve demokratik hakların emekçi yığınlar için geçerli olmamasıdır. Yaklaşık 5 yıldır "parlamenter" bir rejim yürürlüktedir ama bu 5 yıl boyunca çalışan insanların, işçilerin, diğer emekçilerin —rejimin temel taşlarından sayılan sarı Türk-İş yönetiminin kontrolü altındaki bir kaç çıkışı saymazsak— haklarını aramak amacıyla seslerini yükselttikleri vakî olmuş değildir. Oysa halkın çektiği sıkıntıların nasıl ayyuka vardığının çeşitli "ibret verici göstergeleri" günlük basının sayfalarından eksik olmamaktadır. Bu kadar zorluk içinde yaşayan, sefaletle kucak kucağa bir kitlenin sesini şu veya bu yoldan yükseltmemesi olağan dışıdır. Ve bu olağan dışılığı da sağlayan mevcut rejimin halka uyguladığı —depolitizasyonla birlikte— ağır baskıdır, sindirmedir. Tek cümle ile mevcut rejim nüfusun ezici çoğunluğu için, çalışan halk için **apaçık bir diktatörlüktür**. İşte 12 Eylül sonrasında getirilen rejimin öz olarak bugün de varlığını koruduğunu söylerken bizim kastettiğimiz esas anlamda budur.

Çıplak her diktatörlük illa "faşizm" mi olur?

Böyle bir tartışmaya girmeye ne gerek görüyoruz, ne de bunda yarar var. Komintern'in 1935 Kongresi'nin faşizm tarifini kelimesi kelimesine Türkiye'de ararsak faşizmi bulamayabiliriz. Ama böylesi "irdelemeler", yapacağımız bunca iş arasında hurufilikten başka anlama gelmez.

Türkiye'deki rejimin karakterinin doğru olarak tespiti, vereceğimiz mücadelenin çeşitli veçhelerinin sağlıklı olarak belirlenmesi için gereklidir, yoksa "akademik" tartışmalar için değil. Evet, bugünkü diktatörlük ile Evren Cuntasının diktatörlüğü arasında çok belirgin ton farkları olduğu doğrudur. Darbeden sonra **kapkara** bir kâbus gibi bastıran 3 yıl ile bugünkü durum kıyaslandığında demokrasi güçlerinin az çok soluklanabildiği **gri** bir rejim altında yaşadığımız söylenebilir. Ancak demokrasinin **beyazından** çok uzakta olduğumuz da besbellidir. İster faşizm diyelim ister demeyelim.

Buradan çıkacak sonuç, darbeden bu yana sürdürülmekte olan demokratik hak ve özgürlükler uğruna mücadelenin, aciliyetini ve hayati önemini günümüzde de koruduğudur. Kaldı ki kapkara günlerden gri günlere gelindiyse, bu bir ölçüde demokrasi güçlerinin çabasının sonucudur. Ancak demokratik hak ve özgürlüklerin bir bütün olarak kazanılması için daha, çok yoğun ve soluklu bir mücadele verilmesi gerektiği de ortadadır.

Parlamento dahil bazı demokratik motifler taşıyan rejimin kamufle edilmiş bir faşizm olması, bu rejimi faşizm olarak nitelemeyenlerle, —örneğin sosyal demokratlarla— "faşizmdi, değildi" tartışmasına girmemizi ve onları rejimin faşizm olduğuna ikna etmemizi hiç mi hiç gerektirmez. Bizim için önemli olan demokrasi güçlerinin en geniş yelpazesinin, demokratik hak ve özgürlükler uğruna mücadeleye seferber edilmesidir. Kim ki, sokaktaki yurttaşın kendi sıkıntılarını dile getirip hakkını arayabileceği demokratik hak ve özgürlükleri savunuyor, onun demokrasi saflarında yeri vardır.

Rejimi özünde "faşist" olarak nitelememiz, demokrasi mücadelesinde karşıya alınacak hedef açısından kargaşa yaratmaz mı?

Bu noktada kargaşaya düşmemenin yolu, finans kapital zümresi içindeki çelişkileri aramaktan değil, kimlerin demokratik hak ve öz-

(Devamı 11. sayfada)

Niyet ve Siyaset

Politika ister burjuvazinin siyasal güçleri açısından, isterse işçilerin ve diğer emekçi katmanların çıkarlarını temsil eden akımlar açısından bir **güçler dengesi sorunudur**.

Ne var ki böyle bir genel doğru, çok fazla genelleşmiş haliyle, sosyalist politika için yeterince açıklayıcı ve yol gösterici nitelik taşımaz. Sosyalizm için politik güçler dengesi sorunu, ancak başka doğrularla birlikte geçerlilik taşır. Diğer bir deyişle, sosyalist politika her şeyden önce bir öğretiler sistemi üzerine şekillenir, yani hem bir bilinçlilik sorunu olarak prensipler bütünüdür, hem de dolayısıyla değer yargıları, anlayışlar ve etik-moral ölçütler manzumesidir. Sosyalist politikanın, siyasette güçler dengesine bakışı bu temel doğrultudadır.

Nitekim, işçi sınıfı partilerinin hâlen muhalefette olduğu ülkelerin büyük çoğunluğunda bu partiler ve müttefikleri henüz iktidara gelme noktasından hayli uzaktadırlar; fakat onların bulundukları toplumlardaki güç dengeleri içinde derece derece değişen güçsüzlük oranları, onları iktidar hedefini gözetmekten alıkoymaz; bir işçi sınıfı partisi iktidarı çok uzakta bile görse, iktidar hedefini başa koyar; çünkü bu hedef onun varoluş nedenidir, onun toplumdaki burjuva partilerle türdeş olmayan başlıca yönüdür, çünkü o partinin temel doğrultusu **kapitalizmin reddiyesidir**. O ülkede kapitalizmin ne zaman aşılacağı, sosyalizme ne zaman geçileceği sorunu onun sosyalizm ve giderek sınıfsız toplum amacını gözardı etmesine, bu amacın ve onu vareden görüşlerin propagandasından vazgeçmesine gerekçe oluşturamaz. Tersine, iktidar ve sosyalist kuruluş o partiye ne denli uzakta gözükürse gözüksün, o parti ne denli güçsüz olursa olsun, kendisini vareden toplumsal ve dolayısıyla ideolojik temel varoldukça, o parti, ideolojisini sürekli yaymayı, sınıfsal tabanını, kitlesel gücünü genişletmeyi en başa koyacaktır.

Sınıf mücadelesinin yakın erimli hedefleri partinin önüne demokratik görevleri koyar ve parti mevcut kapitalist düzeni bugünden yarına kaldıracağı sosyal koşullara, güçler dengesine henüz ulaşamadığı için toplumun, devletin demokratikleşmesi, emekçilerin yaşama ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi yönünde mücadele eder, zira parti "emekçiler daha çok sömürülsün, daha çok ezilsin ki, sosyalizmin önemini, değerini, kaçınılmazlığını anlasın" gibilerinden gayri insani bir anlayış içinde olamaz. Esasen acil ekonomik-demokratik istemler için mücadele de sınıf mücadelesinin gereği ve bir yönüdür, ama **tamamı değildir**, tamamı olmadığı gibi **özü hiç değildir**.

Kısacası, işçi sınıfı partilerinin kendi ülkelerinde ve dünyada **toplumsal ilerleme** için mücadele etmeleri sınıfsal mücadelenin bir yansımasıdır, toplumsal ve dolayısıyla insani bir görevdir, fakat sınıfın asıl hedefi artı değer sömürüsünü ve özel mülkiyeti kaldırmaktır, sınırlamak değil.

Zaten, sınıf mücadelesi subjektif öngörülere ve değerlendirmelere de bağlı değildir, hayatın kendisidir, toplumsal realitedir. Sınıf mücadelesinin seyri nasıl ki, zorlamalarla, yakıştırmalarla, volantarist politikalarla iktidarı ve sosyalizmi yakınlaştıramazsa, gene aynı sınıf mücadelesi demokratik ve güncel hedeflerle de sınırlandırılamaz. Sınıf mücadelesi, demokratik-ekonomik kısa erimli hedeflere yönelmişken bile iktidar hedefinin potansiyelini ve dinamiğini içinde taşır.

Öte yandan sınıfın sosyalizm hedefinin önemsenmemesi, ister istemez, güncel hedefler için verilen mücadeleye de yansır, demokratik mücadelede daha geri politik mevzilere çekilmeyi getirebilir. Demokratik mücadelede de güçler dengesi partinin ve onun temsil ettiği sınıfsal çıkarların son derece aleyhine olabilir; bu durumda, demokrasi mücadelesi içinde de geri çekilmek, bir kısım demokratik taleplerden ve hedeflerden geri durmak, onlara değgin görevleri ertelemek mi gerekecektir? Nereye kadar?

Nitekim bilimsel sosyalistlerle sosyal demokratlar arasında demokratik mücadele açısından dahi nitelik farkı vardır. Bir çok ülkede kapitalizm içinde işçi sınıfı partileri de sosyal demokrat partilerle çeşitli ivedi ekonomik, sosyal ve siyasal reformları savunmaktadırlar. İşçi sınıfı partileriyle sosyal demokrat partiler arasında sınıfsal konum ve temel ideolojik farklılık nedeniyle, sosyal demokratların reform programları onların varacakları azami nokta iken, işçi sınıfı partileri için güncel hedefler bütünlüğüdür.

Bir başka deyişle, her iki politik akım kimi demokratik talepler konusunda ortak hedefleri öngörseler, hatta bu alanda işbirlikleri ve politik ittifaklar kursalar dahi, her iki akım da bu demokratik programlarına kendi kavramlarının ve anlayışlarının ışığında bakarlar. Sosyal demokrasi için tekelci sömürüyü sınırlamak, artı değer sömürüsünü azaltıp "makul" sınırlar içine çekmek, bu yoldan sınıf mücadelesini yavaşlatıp uzlaşmayı sağlamak her şeydir, zira sosyal demokrasi iki antagonist sınıfın "sosyal barış içinde bir arada yaşamaları" dileği ve amacındadır; tüm reform taleplerini bu amaç doğrultusunda ve böyle bir mantıkla yürütür. Bilimsel sosyalizme gelince, kapitalizmde emekçilerin durumlarını düzeltmek, onlara daha insanca yaşam koşulları sunmak nihai hedef değildir, çünkü emekçilerin daha elverişli tüketim koşullarına kavuşmaları, insanın insanı sömürmesi olgusunu ortadan kaldırmaz ve insanın özgürce serpilip gelişmesini sağlamaz, yani sınıfsal çelişkilerin yumuşatılması ile kaldırılması aynı kavram içine sığmaz.

Her iki politik akım arasındaki bu köklü fark, sadece uzun erimi ve nihai hedefleri ilgilendiren bir fark değildir, bizatihi güncel demokratik hedeflere de yansıyan, onlarda bile nitelik farkı yaratan bir özselliktir. Nitekim, sosyal demokratların yönettikleri sendikalar ile Marksistle-

rin yönettikleri sendikalar arasındaki ekonomik mücadele anlayışı konusunda ciddi ayrılık, sayısız örneklerini pek çok ülkede yeniden ve yeniden yaşadığımız derecede önemlidir. Sendikal mücadele siyasal bir mücadele değildir, iktidarı da hedeflemez, işçi ve işverenin belli bir noktada **uzlaşmasını** öngörür. Ne ki, sosyal demokrat sendikalar işçi-işveren mücadelesinde işçiyi uzlaşan taraf yaparken Marksistlerin yönetimindeki sendikalar mücadele ede ede, işçilerin öngördükleri koşulları işverene dayatmak için direnirler ve sonuçta işçiyi değil işvereni uzlaşan —uzlaşmaya mecbur kalan— taraf haline getirmeye çalışırlar. Sonuçta her iki yol da uzlaşmayla biter, fakat birincide uzlaşan taraf işçidir, ikincisinde işverendir. İşverene kendi koşullarını dayatan sendikacılar, bu başarıyı kendileri çok yetenekli yöneticiler oldukları için elde etmezler, bu başarının sırrı, o sendikayı oluşturan işçi kitlesinde işçi sınıfı dünya görüşünün yaygınlığı, köklülüğüdür. Zaten o yöneticiler de bu dünya görüşünün temel değerlerinin sendika tabanında güçlü olmasının bir ürünü olarak, o görüşü benimsemiş çoğunluk işçilerin oylarıyla yönetime gelmişlerdir, böylece sendikada mücadeleci bir işçi kitlesi bulunmaktadır, böyle bir kitle sosyal demokrat sendika yöneticilerinin yaptığından farklı olarak kendisi uzlaşmaya değil, işvereni uzlaştırmaya yatkındır, öyle bir potansiyeli ve kapasiteyi taşımaktadır.

Sendikal mücadele için verdiğimiz bu örnek, siyasal plandaki demokratikleşme mücadelesi için de geçerlidir. Sosyal demokrasi siyasal demokrasi ve demokratik reformlar konusunda tekelci büyük sermayeyle uzlaşacaktır, kendi demokratik hedeflerinden geri adım atabilecektir, Marksistler ise karşılarındaki güçleri o taleplere razı olmaya mecbur etme politikası güdecekler, "bu demokratikleşmelerin bir kısmı nasıl olsa gerçekleşmez, tekelci sermaye bunlara razı olmaz" gibilerinden bir mantığın içine hapsolup, o taleplerin bir bölümünden vazgeçme tutumu içinde bulunmayacaklardır.

İşçi sınıfı partilerinin sosyal demokratlardan daha kararlı demokratik mücadele vermeleri, onların "daha iyi demokrat" olmalarından gelmemektedir, toplumsal bakımdan varoluş nedenlerinin ve dolayısıyla hedeflerinin temelde kapitalizme karşı olmasından, yani sınıfsal ve ideolojik temellerinden ileri gelmektedir. İşçi sınıfı partilerinin anti-kapitalist hedefleri bulanıklaştırıldığı, gölgelendiği takdirde, zamanla bu partiler de kapitalist düzeni benimsemiş, hatta mutlaklaştırmış partilere dönüşebilirler.

Nitekim 19. yüzyılın Alman sosyal demokrat partisi içinde barındırdığı ideolojik zaafları ve hedef bulanıklıklarını zamanla kurumlaştırmış, kendisi gibi bir dönüşüm geçiren diğer sosyal demokrat partilerle birlikte devrimci sınıf hedeflerinden uzaklaşarak, bilinen evrimi geçirmiştir. Bu temel hedeflerden uzaklaşmak ister istemez başka alanlara da yansımıştır, sosyal demokrat partiler önçe Birinci Dünya Savaşı'na katılmanın destekçisi olmuşlar, savaştan sonra ortaya çıkan faşizm tehdidi karşısında kararsız ve tutarsız davranmışlar, bunun sonucu olarak ikinci bir dünya savaşı patlak verinceye kadar Avrupa'da faşizmin ne denli bir tehlike oluşturduğunu görememişler, faşizm altında da ona karşı mücadelede kendilerini güçsüz ve yetersiz bulmuşlardır.

Sınıf mücadelesiyle güçler dengesi arasındaki ilişkinin gözden uzak tutulmaması gereken diğer önemli bir yönü de, toplumda değişik güç oranlarını oluşturan sınıf ve katmanların birbirlerine karşı tutumlarının ve niyetlerinin doğru saptanmasıdır. Sosyalist politika saptanırken, somut durumun somut analizi yapılır, bu analiz, somutta güçler dengesinin isabetle tayin edilmesini gerektirir, ama aynı zamanda "ben ne istiyorum, karşı taraf ne istiyor, dolayısıyla benim yanımdakiler ne istiyor, karşıtın yanındakiler ne istiyor, tarafsız durumdakiler ne istiyor?" gibi soruların da yanıtı özenle aranmalıdır. Ben kendimin ne istediğini elbette herkesten daha iyi bilirim, ama karşıt taraf başta olmak üzere, "benim dışımdakiler ne istiyorlar?" sorusunun yanıtını ararken gerçekleri görebilmek, bunun için de ekonomik verileri, sosyal ve siyasal olguları birinci derecede dikkate almak gerekir. Bu yapılmazsa, karşı tarafın neyi öngördüğü konusunda gerçekçi olmayan yaklaşımlara, illüzyonlara, yakıştırmalara düşme tehlikesi vardır.

Karşı taraf ne istiyor sorusu, öncelikle karşı taraf hangi ekonomik koşullar içindedir, hangi ekonomik sorunlarla, zaaflarla yüklüdür, politikalarını hangi ekonomik çıkarlar ve hedefler çerçevesinde belirlemektedir, sorusunu da birlikte getirecektir. Bu soru ise onun uluslararası ilişkileri, sahip olduğu uluslararası bağları ve onların öngörüleri sorununu da içerecektir. Ciddi bir ekonomik durum tahlili, karşı tarafın bugünkü ve geleceğe dönük ekonomik eğilimleriyle, yönelimleri ve perspektifleriyle birlikte **veri** olarak alınacaktır. Böyle bir baz saptaması yapıldıktan sonra, sosyal politikalar ve ülkenin siyasal yaşamındaki politik tutumlar, alınan kararlara, uygulamalara ve demeçlere değin gözönünde tutulacaktır. Bütün bu değerlendirmeler, karşı tarafın ekonomi politikasının ve politikasının ne olduğunu, dolayısıyla niyetinin ne olduğunu ortaya koyar. Belirlemeler yapılırken, kuşkusuz ki, tahminlere, ihtimallere de yer verilir, ama, bu tahminler kendi subjektif niyetlerimize, temennilerimize bağlı kalırsa, önemli yanılgıları da birlikte getirir. Bu nedenle, saptamalar gibi tahminler de mümkün olduğunca objektif olmalıdır ve somut verilere dayanmalıdır. Meselenin bir yönü budur.

Diğer yönüne gelince, ben ve müttefiklerim bugün derece derece güçsüz dahi olsak, karşı taraf, benim kendisine karşı olduğumu bilmektedir, ben ona karşı olmadığım yolunda bir güvence hiçbir zaman veremem, çünkü ona karşıyım ve benim gelişmem onun aleyhine olacaktır, ben geliştikçe, politik alanda güçlendikçe onu gerileteceğim. Ben ona karşıtlığımdan vazgeçmeyeceğime göre, o niçin bana karşıt olmaktan vazgeçsin? Yani, güçler dengesi analizinde üzerinde durmamaz gereken diğer nokta, karşı tarafın bana

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

Yurtdışı Eki

SAYI: 323
EYLÜL 1988

"Başımıza gökten uçak yağıyor"

28 Ağustos akşamı F.Almanya'da televizyondan haberleri izleyenler bir vahşetin nasıl yaşandığına tanık oldular. NATO kuvvetlerinin Remstein'daki gösteri gününde havada çarpışan üç İtalyan uçağı, gösterileri izleyen insanların üzerine düştü. 49 kişinin öldüğü, 150'si ağır 300'ün üzerinde kişinin yaralandığı vahşetin bu boyutta kalması sadece şansla açıklanabiliyor. 300 binin üzerinde izleyicinin olduğu kaza yerinde ayrıca hava üssüne ait cephanelikler de bulunuyor.

F.Almanya'da daha önceki yıllarda da yapılan ve 65 kişinin öldüğü bu tür gösteri uçuşlarının yasaklmanması için verilen mücadeleler bugüne kadar sonuçsuz kalmıştı. 1983 yılında Frankfurt yakınlarındaki bir gösteri sırasında otobana düşen bir uçağın 5 kişilik bir ailenin yaşamına malolmasının ardından o zamanki Savunma Bakanı Wörner tarafından "yasaklanan" gösteri uçuşları yeni Savunma Bakanı Scholz tarafından bir kere daha "yasaklandı". Ama, işin ilginç yanı F.Alman savunma bakanının bu yasak kararı sadece F.Alman uçakları için geçerli ve daha da ilginç olanı F.Alman silahlı kuvvetlerinin böylesi gösteri uçuşu yapan kadrosunun olmaması. Yani, sadece kamuoyunun öfkesini yatıştırmaya yönelik olan bu "yasaklama" kararının pratikte hiç bir işlevi yok.

Olayın hemen ardından, Savunma Bakanı Scholz'un ricası üzerine, Eylül ayında ABD tarafından yapılması planlanan aynı türden bir gösterinin iptal edilmesi, bu gösterilerin gelecekte tekrarlanmayacağı anlamına gelmiyor. F.Almanya Savunma Bakanlığı bu ülkede ABD ve NATO'ya bağlı

"Alçak Uçuşlara Hayır!"

kuvvetlerin ve manevraların kısıtlanması ya da durdurulması için ancak ricada bulunabiliyor.

F.Almanya'da, savaş uçaklarının alçak uçuşları sonucu meydana gelen kazaların ve bu uçakların çıkardığı gürültünün insan sinirleri üzerindeki yıpratıcı etkilerinden dolayı, bu tür uçuşlara karşı büyük bir kamuoyu oluşuyor. Bu olgunun farkında olan F.Alman yetkilileri, Remstein'daki uçak kazasından sonra, gösteri uçuşlarıyla alçak uçuşların birbiriyle bağlantılı olmadığının kanıtlanması telaşına düştüler. Gösteri uçakları ve uçuşlarıyla yapılmak istenen savaş uçaklarının sempatik gösterilmeye, insanların bu yönde psikolojik olarak etkilenmeye çalışılması. Görünürde doğrudan her hangi bir askeri amaca hizmet etmeyen, sadece izleyenlere "güzel" görüntüler sunan gösteri uçuşlarının başka bir şekilde açıklanması mümkün değil.

F.Alman ordusuna ve NATO'ya ait savaş uçaklarının alçak uçuş denemelerinin yasaklanması doğrultusunda verilen mücadelede geçtiğimiz aylarda —bir kaç ay içinde arka arkaya bir çok uçağın da düşmesinin katkısıyla— az da olsa sonuç alınarak uçuş saatlerinin belli oranda azaltılması sağlanmıştır. Gösteri uçuşlarının yasaklanmasını da isteyen bu güçler, Remstein'daki gösteriden bir hafta önce çeşitli çağrılar yaparak 28 Ağustos'daki gösteri uçuşunun da yasaklanmasını istemişlerdi. Yetmemiş 28 Ağustos günü, gösterinin yapıldığı ABD hava üssünün girişinde, F.Almanya'nın çeşitli bölgelerinden gelen 100 binlerce insanın gösteriyi izlememeleri için uyarmışlardı.

Sonunda uzun zamandır geliyorum diyen facia geldi ve özellikle F.Almanya'da deyim haline gelen "başımıza uçak yağacak" olayı gerçekleşti, insanların başına uçak yağdı.

Şimdilik 49 kişinin hayatına (ağır yaralı olanların çoğunun hayati tehlikeyi atlatamadığı söyleniyor), yüzlerce kişinin de yaralanmasına sebep olan bu kazadan sonra umut edilir ki, 100 binlerce insan bir daha bu tür gösterilerin yapıldığı yerlere gitmezler. Ve belki böylece, seyircisi olmayacağından hiç bir fonksiyonu kalmayacak gösteri uçuşları yapılmaz ve insanlar da, yarın meydana gelebilecek benzeri facialardan kendilerini korumuş olurlar. ■

Ernst Thälmann'ın Katili Serbest Dolaşıyor

Almanya işçi sınıfının büyük önderi, KDP Genel Başkanı Ernst Thälmann, 44 yıl önce 18 Ağustos 1944 tarihinde Buchenwald (Kayınormanları) toplama kampında faşistler tarafından öldürülmüştü.

KDP üyesi 80 milletvekili arkadaşıyla 1933'te tutuklanan Ernst Thälmann mahkemeye çıkarılmadan 11 yıl boyunca çeşitli hapishanelerde tutuklu kaldıktan sonra, faşist Almanya'nın sonunun yaklaştığı bir dönemde Hitler'in özel emriyle katledilmişti.

Weimar şehrinin yakınında, 1937 Ağustos'unda kurulan Buchenwald toplama kampına, kamptaki çeşitli uluslardan tutukluların oluşturduğu komitenin ayaklanarak el koyması tarihi olan 11 Nisan 1945'e kadar geçen sürede 250 bin kişi hapsedilmiş, bunların 56 bin 500'ü çeşitli biçimlerde katledilmişti.

Bugün, tüm dünyada insanlık suçu olarak kabul edilen Nazizmin çeşitli kademelerdeki görevlileri, milyonlarca insanı katledenlerin birçoğu, başta ABD olmak üzere birçok kapitalist ülkenin koruması ve çeşitli alanlarda istihdam etmesi sonucu, halen ellerini kollarını sallayarak dolaşmaya devam ediyorlar.

Bunlardan birisi de görgü tanıklarının teşhis ve ifadelerine rağmen gerekli cezaya çarptırılmamakta direnilen, Ernst Thalmann'ın katili Wolfgang Otto adındaki eski Nazi suçlusu.

Ernst Thalmann 18 Ağustos 1944 tarihinde Buchenwald toplama kampında önce kurşuna dizilmesi, sonra da fırında yakılması olayında görev alan Wolfgang Otto'ya F.Alman mahkemelerinin ceza vermemekte direnmesi, savcının tanık ifadelerini kabul etmemesi bilinen bir olgu. Aynı kamptaki Sovyet savaş esirlerinin toplu katliamına da karıştığı ileri sürülen Wolfgang Otto, mahkeme süresince, önceleri E.Thälmann'ın öldürüldüğü tarihte toplama kampında olmadığını ileri sürerek, aksi delillerle ispatlanınca da, "o zamanki şartların kurbanı olduğunu" söyleyerek kanlı ellerini yıkamaya çalışıyor.

Yüzlerce Nazi suçlusu katili koruyan, yetkili mercilerde tutan F.Alman hükümetleri ve onları yargılamaktan özenle kaçınan F.Alman hukuku, Otto Wolfgang olayında somut delilleri ve tanık ifadelerini hiçe sayarak bu tavrını bir kere daha gözler önüne serdi. 29 Ağustos'ta Düsseldorf'ta yapılan duruşmada Otto Wolfgang daha önce Karlsruhe mahkemesinde aldığı dört yıllık cezası bozularak serbest bırakıldı.

Otto Wolfgang'ı kendi özel çabalarıyla bulup mahkeme önüne çıkaran, F.Alman "hukuku"na teslim eden tüm uluslardan anti-faşistler, ilericiler, insanlık suçlusu bu eski faşistin gereken cezaya çarptırılmasını sağlamak üzere, olayın arkasını bırakmamakla, ellerinden gelen çabayı göstermekle yükümlüdürler. ■

Humeyni Rejiminin Cinayetleri Sürüyor

İran'da Humeyni rejiminin yoğunlaştırarak sürdürdüğü devlet terörü yeni kurbanlar arıyor. TUDEH Partisi ve İran Halkının Fedaileri (Çoğunluk) örgütünün uzun yıllardır fiziki ve manevi işkenceye maruz kalan önde gelen yönetici ve üyelerinden 12'si son üç ay içerisinde idam edildi. Son haftalarda hücreye kapatılan 55 kişi daha her an idam tehlikesi ile karşı karşıya bulunuyor.

Milyonlarca cana ve ağır yıkıma neden olan İran-Irak savaşında ateşkes doğrultusunda adımlar atılırken, Humeyni rejimi kendisi için askeri yenilgi denebilecek durumun sorumluluğunu İranlı komünistler ve diğer devrimci güçlere yüklemek çabasında. İran rejimi başından beri savaşa karşı çıkan ve bu yüzden de işkencelere, baskılara hedef olan bu güçleri (ülkeyi sırtından vurma) senaryoları ile günah tekesine dönüştürmek istiyor. Bu katliamlarla savaşın getirdiği huzursuzluğun rejime karşı etkili bir muhalefet ve direnişe dönüşmesini engellemek üzere halka gözdağı ve "ibret" dersi verilmeye çalışılıyor.

İnsanlıkdışı bu baskı ve teröre karşı İran'daki devrimci güçlerle uluslararası dayanışmanın yükseltilmesi her zamankinden acil bir görevdir. ■

Sosyal Haklardan Kısıntı Nereye Gidiyor?

F. Almanya'da yaklaşık altı yıldır iktidarda olan gerici hükümeti oluşturan CDU, CSU, FDP partileri, misyonlarına uygun hareket ederek sözcülüklerini yaptıkları büyük finans kuruluşları ve tekellere ellerinden gelen yardım ve kolaylığı göstermeye devam ediyorlar. İşçinin, memurun, çiftçinin ücretlerinden ve sosyal haklarından gaspedilerek elde edilen paralar hayasızca, insanların gözünün içine baka baka silah tekellerine, kimya kuruluşlarına vd. peşkeş çekiliyor.

F.Almanya parlamentosunda geçtiğimiz aylarda uzun tartışmalardan sonra kabul edilen ve Maliye Bakanı Stoltenberg tarafından "asrın yapıtı" olarak nitelendirilen yeni bütçe de hazırlayanların mizacına uygun olarak, çalışanların hakkından gaspedip zengine peşkeş çekme temeli üzerine oluşturuldu. Bu bütçe tartışmaları sırasında bir avuç zengin öyle korunmak istendi ki, bir taraftan çalışanların sağlık sigortalarından, diğer sosyal haklarından kısıntılar yapılırken, diğer taraftan bu bir avuç zenginin kullandıkları özel uçaklarının yakıtı vergi dışı tutulmak istendi.

Çalışanların sosyal haklarından kısılanların yanısıra, önümüzdeki dönemde benzin fiyatlarına, kalorifer yakıtına, toplu ulaşıma, posta ücretlerine ve tekel maddelerine yapılması planlanan zamlarla elde edilecek birikimlerin peşkeş çekileceği yerler de yeni bütçede belirlendi.

Basına yansıdığı kadarıyla uzun zamandır üretim aşamasında olan "Jager 90" adlı bombardıman uçağının bugün maliyet fiyatının 100 milyon mark civarında olduğu hesaplanıyor. 2400 yeni işyeri yaratmak, ya da o miktarda işyerinin güvence altına alınması demek olan bu meblağ ölüm tüccarları daha çok kâr etsinler diye bu alana yatırılıyor. Bu ölüm kuşuna yatırılan ve yatırılacak milyarlar tabii ki, çalışanların ücretlerinden kesilen vergilerden, sosyal haklarından yapılan kısıtlamalardan elde ediliyor.

Uzayın silahlanmasına da ortak olan F.Alman silah tekellerine akıtılan milyarlarca liralık yardımdan, bu tekellerle çeşitli biçimlerde iç içe olan diğer tekeller de paylarını alıyorlar. Kuzey Denizi'nin kirlenmesinde ve binlerce fok balığının ölmesinde büyük payları olan F.Alman kimya tekellerinin zehirli üretim artıklarının denize akıtılması için hiçbir yaptırımın uygulanamadığı yine bilinen bir olgu. Bu tekellerin üretimlerinin durdurulması yetkisine dahi sahip olan Kohl hükümeti bu yetkisini kullanmasının ötesinde, kimya tekellerine de pastadan büyük paylar ayırmakta bir beis görmemektedir.

Yine, hükümeti oluşturan partilerden CSU'nun başkanı ve Bavyera Eyaleti Başbakanı Strauss'un en büyük ortaklarından olduğu havacılık şirketi Air-Bus da hükümetin tekellere dağıttığı nimetlerden payına düşeni almaktadır.

Kabul edilen bütçede, üretimleri sonucu zaten milyarlarca mark kâr eden büyük tekellere ayrılan paralar ve vergi indirimleri yeni işyeri yaratmak üzere çeşitli alanlara yatırımlara dönüştürülseydi diye yapılan bir çalışmanın sonucu; 1990 yılında F.Almanya'da 420 bin yeni işyeri anlamına geliyor. İşsizliğin korkutucu boyutlara ulaştığı F.Almanya'da bu durumun sorumlusu olarak yabancı işçileri gösterenlerin, işsizlikle mücadele ettiklerini söyleyenlerin hiç de böyle bir niyetlerinin olmadığına, olaya hiç de çözüm bulma yönünden yaklaşımlarının bulunmadığına, bu bütçe ve hazırlanışındaki mantık somut bir örnek teşkil etmektedir. ■

Hormonlu Dana Etleri ve Türkiye

Federal Almanya'nın Kuzey Ren Vestfalya eyaletinde Ağustos ayında ortaya çıkarılan hormonlu dana eti skandalının boyutları gün geçtikçe büyüyor. Dana etlerinin çabuk gelişmesini sağlayan Zerol adlı kimyasal madde bu işlevinin yanısıra insanlarda kanser hastalığına yol açan yan etkiye de sahip.

Uluslararası ilaç mafyasının da parmağı olduğu söylenen, daha çok kâr etmek için insan sağlığının nasıl hiçe sayıldığına tartışmasız bir örnek olan bu skandalın boyutları Türkiye'ye de uzandı.

Her şeyi dışardan ithal ederek vitrinlere koymakla övünen Özal hükümeti, Türkiye'nin hayvan besleyiciliği potansiyeline rağmen, birkaç yıldan bu yana dışardan et de ithal ediyor. Türkiyeyi yönetenlerin özelliklerini ve zaaflarını iyi bilen ve bu durumu iyi değerlendiren büyük et ihracaatçıları gizli yollarla kesimini sağladıkları ve F.Almanya'da piyasaya sürdükleri hormonlu dana etlerini Türkiye'ye göndermekte gecikmediler. İşin ilginç yanı aynı hormon ilacının Türkiye'de de kullanıldığı ve böylece dana etlerinin yıllardan beri insanlara yedirildiği bu vesileyle ortaya çıktı.

Gelişmiş kapitalist ülkelerden Türkiye'ye sadece kanser hastalığına yol açan hormonlu dana etleri mi ihraç ediliyor? Ülke öylesine açgözlü, öylesine vurdumduymazlar tarafından yönetiliyor ki, onların sayesinde Türkiye gelişmiş kapitalist ülkelerin çöplüğü durumuna geldi. Radyasyon yüklü çöp artıkları fabrikalarda yakıt olarak kullanılsın diye Türkiye'ye ihraç ediliyor, Karadeniz sahilini boydan boya zehirleyen, yüksek derecede zehirli artıklarla dolu bidonlar çöpe atılırcasına Türkiye karasularında denize atılıyor. Bir gemi dolusu zehirli çöp Türkiye'ye gönderiliyor, vb. Ve bütün bu olup bitenler önce yurtdışında basına yansıyor, olaydan insanlar böylece haberdar olabiliyor.

Bereket ki, F.Almanya'nın olsun, diğer B.Avrupa ülkelerinin olsun ilerici, demokrat insanları, basını bu tür olayların arkasını bırakmıyor da, Türkiye iyice çöplük olmaktan bir ölçüde korunabiliyor. ■

Referandumda Hayır!

25 Eylül 1988 tarihinde Türkiye'de yapılacak referandumla ilgili olarak Türkiyeli Göçmen Dernekleri Federasyonu ile Gerçek Avrupa Dayanışma Komitesi basına aşağıdaki ortak açıklamayı yaptılar.

Türkiye 25 Eylül 1988 tarihinde yapılacak referandum ortamına girdi. Yapılacak referandum yurtdışında bulunan biz Türk ve Kürt göçmenleri de yakından ilgilendiriyor.

25 Eylül referandumu ile birlikte yurtdışındaki Türkiyeli göçmenler üçüncü kez oy kullanma hakkına sahip bulunuyorlar. Ama bu hak göstermelik bir haktır. Nitekim, başbakan Özal da kendi ağzıyla "yurtdışında bulunanlar süre darlığı nedeniyle oy kullanamayacaklar" demiştir. Geçen yıl referandumda oy verme süresinin 41 gün olması ve izin aylarına denk gelmesine rağmen yurtdışından kullanılan oy miktarı çok düşük kalmıştır. Bu sayı 1987 Kasım erken seçimlerinde ise çok daha alt düzeye düşmüştür.

25 Eylül referandumunda bizler için tanınan 10 günlük oy verme süresi içerisinde ancak ve ancak parası bol, vakti çok olanlar oy kullanabileceklerdir. Böylesi bir durum açık bir adaletsizliktir. Bu adaletsizlik ortadan kaldırılmalıdır.

Sorunun gerçekçi ve köklü çözümü yurtdışında bulunanların bulundukları ülkelerde oy verme imkanlarının yaratılmasıdır. Bunun somut örnekleri de mevcuttur. Örneğin İspanyollar ve Portekizliler ülkelerinde yapılan seçimlerde burada oy kullanabilmektedirler.

Diğer yandan, 25 Eylül referandumunun boyutları ve anlamı, şimdiden, yerel seçimlerin öne alınmasının çok ötesine geçmiş ve bugünkü uygulamalara, Özal iktidarının devamına evet mi, hayır mı noktasına gelmiştir.

25 Eylül referandumunda HAYIR demek, ülkemizde uzun bir süredir uygulanan insanlık dışı uygulamalara HAYIR demektir.

25 Eylül referandumunda HAYIR demek, demokrasi adına çağdışı yöntemlere, işkencelere, baskılara, düşünce ve inanç özgürlüğü üzerindeki yasaklara HAYIR demektir.

25 Eylül referandumunda HAYIR demek, Kürt halkı üzerindeki uygulanmakta olan ağır baskı ve zulme HAYIR demektir.

25 Eylül referandumunda HAYIR demek, bizlerin de izinlerimizde yakınen gördüğümüz açlığa, yoksulluğa, zamlara HAYIR demektir.

Bizler, yurtdışında başımız dik, alnımız açık gezmek istiyoruz. Bu ancak, insan haklarına saygılı, demokratik bir ülkenin insanı olmakla mümkündür. Göçmenlikten kaynaklanan sorunlarımızın çözümü için de Türkiye'de demokrasi şarttır. Demokrasi olursa, serbest dolaşım hakkımız para karşılığı satılamaz. Demokrasi olursa, bedel bu denli yüksek olmaz. Pasaport ve diğer harçlar için aşırı ücretler talep edilemez. Vize uygulaması gibi haksızlıklara uzun yıllar tahammül etmemiz istenemez. F.Almanya'da, yurttaşlarımızı olumsuz yönde etkileyecek olan yabancılar yasasında yapılması düşünülen değişikliklere sessiz kalınmaz.

Tüm bu noktaları dikkate alan bizler, aşağıda imzaları bulunan demokratik örgütler; oy verme imkanı bulunan Türk ve Kürt göçmenleri HAYIR oyu kullanmaya, imkanı bulunmayanları Türkiye'deki akraba ve tanıdıklarına telefonlar ederek, mektuplar yazarak HAYIR oyu konusunda bilgilendirmeye ve yönlendirmeye çağırıyoruz.

GDF　　　　GERÇEK ADK

Barış ve Eşitlik Cephesi adaylarını belirledi

İsrail'de Seçime Doğru

1 Kasım'da yapılacak parlamento (Knesset) seçimleri için İsrail Komünist Partisi'nin öncülüğünde kurulmuş olan "İsrail'de Barış ve Eşitlik İçin Demokrasi Cephesi" aday listesini belirledi.

Listede ilk sırada İsrail Komünist Partisi Genel Sekreteri Meir Vilner yeralıyor, onu seçilmesi halinde devletin kurulmasından bu yana her 12 parlamentoda da milletvekilliği yapmış olacak genel sekreter yardımcısı Tevfik Toubi takip ediyor. Üçüncü sırada "Kara Panter" başkanı Charlie Biton bulunuyor, onu Nazaret'in komünist belediye başkanı ile Um-el-Fahm'ın partisiz belediye başkanı izliyor.

Meir Vilner Ağustos ayında ilk 12 adayı tanıttığı basın toplantısında, gelecek seçimler sonrası ortaya çıkacak yeni duruma dikkat çekti. Meir Vilner, ülkenin İsrail-Filistin sorununun çözümü için kaçınılmaz bir karar öncesinde bulunduğunu, Filistin halk ayaklanmasının başarısının durumu tamamen değiştirdiğini ve İsrail'deki politik kutuplaşmayı derinleştirdiğini, barış güçlerinin daha önce olmadık ölçüde güçlendiğini belirtti ve aynı zamanda artan milliyetçi ve sömürgeci saldırılara da dikkat çekti.

Meir Vilner, hükümet ortağı durumundaki sağcı Likud Bloku ile İşçi Partisi'nin sağ reformist yönetimini İsrail ile Filistin bağımsız devletleri temelinde barışçı bir çözümü reddettikleri ve FKÖ ile görüşmeye yanaşmadıkları için şiddetle eleştirdi. Yine bu partilerin Filistin kamplarındaki önemli gelişmeleri de kabule yanaşmadıklarını belirtti.

nasıl baktığıdır. Ben kendi temennilerimle karşı tarafın niyetlerini birbirine karıştıramam, karşı tarafın bana iyi gözle bakmasını bekleyemem, çünkü onunla mücadele halindeyim, aksi halde sınıf mücadelesinden vazgeçmiş olurum. Oysa sınıf mücadelesinden vazgeçmem, hayatın kendisini inkâr etmem demektir. Onun bana "iyi gözle" bakması için, benim kendi sınıf hedeflerimden vazgeçmem, bu konuda onu ikna etmem gerekir. Böyle bir durumda, ben de, politik misyonum da varoluş nedeninden kopmuş olur. Ben kendi sınıfsal, ekonomik, politik ve dolayısıyla ideolojik konumlarımdan vazgeçmediğime ve vazgeçmeyeceğime göre, konu siyasal demokrasi ve sosyal reformlar konusu dahi olsa, bu bir mücadele sorunudur, karşı tarafa karşı bir mücadele sorunudur, bu ivedi istemleri ona dayatma, ona kabul ettirme sorunudur, zira **aşırı kâr** onun doğası gereğidir, o kârını azaltmaya hiçbir zaman kendi gönül rızasıyla, âlicenaplığıyla razı olmaz, ancak dayatma yoluyla razı edilir.

Şu halde, karşı tarafın niyetlerini anlamaya çalışırken, onun bana "iyi gözle" bakmasını beklemem. Olsa olsa beni kendisi için şimdilik bir tehlike olarak görmüyordur (halen birçok Avrupa ülkesinde olduğu gibi), ama yine de bilirim ki, benim gelişmemi önlemek için elinden gelen herşeyi yapacak ve benim kendisi için bir tehlike haline gelmemi önlemeye çalışacaktır, ben de kendi gelişmemi onun bu niyetine ve politikasına **rağmen** sağlayacağımdır. Çünkü politik mücadele benim açımdan bir niyet meselesi olmadığı gibi, onun açısından da bir niyet meselesi değildir.

Toplumda verili bir durumda güçler dengesinin ve belli başlı güçlerin niyetlerinin isabetle saptanması gerektiğinin diğer bir yönü de ittifaklar sorunudur. İşçi sınıfı partisi kalıcı ya da geçici ittifaklar kurar, bu ittifaklar onun uzun erimli olan ya da olmayan mücadele hedeflerine göre belirlenir. Ama işçi sınıfı partisi, kendi nihai amaçlarını hiçbir zaman saklamaz, onlardan ve dolayısıyla ideolojik konumundan vazgeçmez. Kısa erimli talepler için ittifaklar ararken, "ben bu taleplerle yetineceğim, daha ileriye geçmeyeceğim" demez. İttifaklara giren taraflar zaten biribirlerini tanırlar, bilirler, onları yanyana getiren ortak amaçlardır, birlikte hazırlanmış programlardır. Benimle ittifak yapan güçler o talepleri, programları gerçekleştirmek için bu ittifakı öngörmüşlerdir, kendilerini vareden sosyal-sınıfsal tabanın bu isteklerini şayet o akım ya da akımlar kendi başlarına gerçekleştirecek olsalardı, benimle ittifaka girmezlerdi. Bu nedenle, ister uzun erimli iktidar programını benimsemiş sosyal güçler olsun, isterse benimle geçici ittifakları öngören güçler olsun, bir ittifaktaki tarafları bağlayan mevcut ortak programlardır. O programlar tarafların kendi düşünsel-siyasal programlarını yapmalarına kendilerini güçledirmelerine, siyasetlerini yaymalarına engel değildir.

İşçi sınıfı partileri ittifaklar ararken, kendi ideolojik konumlarından ödün vermedikleri gibi, ittifak kurmayı öngördükleri güçlerin, kesimlerin de durumlarını ve niyetlerini doğru saptamak, bazı yakıştırmalara, yersiz iyimserliklere düşmemek zorundadırlar. Hele hele, kendi bağımsız güçleri yeterli olmadığı takdirde, kimsenin onlarla ittifak kurmaya yanaşmayacağını çok iyi bilmelidirler.

Böylece sorun bir kez daha, işçi sınıfı partisinin bağımsız kimliği, ideolojik konumu ile bunları korumak ve güçlendirmek noktasında düğümlenir. İşçi sınıfı partisi kendisine en yakın güçlerle sağlam birliktelikler kurmadan kendisine daha uzak olanlarla ittifaklar arayamaz.

Yukarıda söylediklerimizi bugünkü Türkiye özelinde somutlarsak, mevcut güçler dengesinde yapılması gerekli en birinci görev, tüm sosyalistlerin birliğini sağlamak ve böylece güçlü bir sol blok oluşturmaktır. Güçler dengesini solun lehine değiştirmenin olmazsa olmaz koşulu budur. Sol bunu gerçekleştirmediği sürece, ne sosyal demokrasiyle ya da onun içindeki belli kanatlarla ittifaklar kurabilir, ne de ANAP'ı geriletmeye olanak bulabilir. Sosyal demokrasinin ve ANAP'la özce farkı olmayan Doğru Yol'un gelişmesi, güç toplaması ve bu yoldan ANAP'ı geriletmesi, iktidardan düşürmesi mümkündür, fakat sol böyle bir beklenti içinde bekler durumda kalırsa, siyaset arenasından hiç değilse şimdilik çekilmiş, kenarda beklemeye geçmiştir demektir.

Saha kenarında durarak güç toplamaya olanak yoktur, hele hele böyle bir güçlenmeyi öngörmeden sahaya girebileceğini ummak bir illüzyondur. Sol kendi gücünü toplamadan, kendi birliğini sağlayacak tarzda siyaset alanında varlığını koymadan kendisini sahaya girmiş farzederse, bu, aslında sahaya girmek değil, saha kenarında durup ANAP-DYP-SHP arasında trafikçibaşılık yapmaktır. Bu şekilde hariçten gazel okuma durumu, bir yanıyla sosyal demokrasiden misyon beklemeyi içerir, öte yandan DYP'nin ANAP karşıtlığına olmadık şeyler hamletmeyi getirebilir, hatta dahası da, her iki partinin de -burjuva muhalefet olarak- yetersizlikleri, basiretsizlikleri ve muhalefet olamamaları göz önüne alındığında, ANAP'ın bir takım güçlerle olan ilişkilerindeki boşlukları önemsemeye, ANAP ile "daha da gerici güçler" arasında bir takım çelişkiler imajına kapılmaya, bu yüzden ANAP'ı dahi bir noktada ehven-i şer görmeye kadar gidebilir.

Bu tür zaaflara düşmemenin yolu, güçler dengesi içinde solun gücünü yükseltmeyi, solu güçlü kılmayı en başa koymaktır. Bu yapılmadığı takdirde solun siyaset arenasında söz sahibi olabilmesine imkân yoktur. Verili durumda bu doğrultuda adım atmanın yegâne yolu, en geniş Marksist kesimlerin ve kişilerin katılımını ve aktif katkısını sağlayabilecek bir yöntem izleyerek, solun yasal Marksist partisini gerçekleştirmektir. En azından iki yılı aşkın zamandır solun gündeminde bulunan bu sorunu elbirliğiyle çözmek doğrultusunda kalıcı adımların bugüne değin atılamamış olması, en fazla Özal ve Özalcılara yaramıştır. Çünkü o gün de Özal'ın karşısında kayda değer bir muhalefet yoktu, bugün de yoktur. Bu muhalefet boşluğunu doldurabilecek tek alternatif ancak ve ancak böyle bir parti olabilir. ■

Sosyalizm ve Madalyalar

Sovyetler Birliği'nde yeniden yapılanma çerçevesinde dikkati çeken son yeniliklerden biri "madalya enflasyonu"nu önleyici düzenlemelerin gündeme getirilmesi oldu. En başta Lenin, Ekim Devrimi ve Zafer nişanları gibi gözde ödüllerin rasgele dağıtılması, önemli bir kişinin bir kereden fazla (üç kere, beş kere) aynı yüksek nişanla donatılması, kimi parti ve yönetim ileri gelenlerinin doğum yerlerinde heykellerinin dikilmesi türünden pratiklere son veriliyor.

İyi de ediliyor.

Zira şimdiye kadarki uygulamanın kimi durumlarda basbayağı gülünç biçimlere girdiğini ve daha da gülünç boyutlara ulaştığını görmezlikten gelmenin ne bir anlamı, ne yararı var. Kaldı ki, onca göze batan aşırılıklar, gülünç durumlar, sözkonusu fenomenin sosyalist toplumda seçkin hizmeti ödüllendirme pratiğini çığrından çıkarıp özünü çarpıtmaya ne denli yatkın olduğunun da en çarpıcı kanıtı.

Sosyalist toplumda, yurt savunmasından başlayarak ülkeye, barışa, bilime ve kültüre, vb., ve genel olarak sosyalizme her alanda **hizmetin** takdir görmesi doğaldır. Hizmetin **takdir** gördüğünün görülmesi de elbette gereklidir. Bir toplumda hangi hizmetlerin ödüllendirildiği, ne ölçüde takdire lâyık görüldüğü o toplumun hangi değer yargılarını öne çıkardığının göstergelerinden biridir. Hizmetin ödüllendirilmesi, toplumun bireylerini "örnek davranış"a teşvikten çok öte, onları birbirine bağlayan ve toplumun moral yöneliminin sürekli yeniden üretimini sağlayan değerlerin teyidine ve tahkimine yarar. Sosyalist toplumda da seçkin hizmetin ödüllendirilmesi, özellikle sosyalist inşa döneminde büyük bir titizlikle öne çıkarılacak, teyid ve tahkim edilecek değerleri yansıtma işlevi açısından önem taşır. O nedenle de, hizmete biçilen takdirde, hizmetin takdir gördüğünün görülmesindeki esas işlev daha da büyük bir titizlikle gözetilmelidir.

Her zaman öyle olmayabiliyor. Meselâ, pratikte çoğu zaman olduğu gibi, politik kişiliği ve etkinliği ağır basan hizmetliye yağdırılan takdir, ya da takdire hak kazanmanın hiyerarşik bir sıralandırmaya bindirilmesi, hizmetin kendisinden çok takdirini öne çıkararak sözkonusu işlevi tüm içeriğinden soyutluyor. Ödül dağıtımı hizmetin takdirinden çok, **ödül dağıtımı** olarak kendi başına bir işleve bürünüyor. Bu olgu hizmetin de, takdirin de, takdiri belirtme gereğinin de anlamlarını bulandırıyor.

Her şeyden önce, sosyalist toplumda öne çıkarılması, vurgulanması gereken değerleri çarpıtıyor, içlerini boşaltıyor, resmiyet kalıbına bürünmüş sözde değerlere dönüştürüyor; amaçlanan hedefin tam tersine, toplumun bireyleri arasında ve genel olarak toplumda o **değerler** konusunda güvensizliğin, kuşkunun, daha da ötesi, sinik yargıların yayılıp kökleşmesine yol açabiliyor. Resmî törenlerde yüzlerinden önce kalıpları ve herhalde birkaç kilo çeken madalyalarıyla göze çarpan yöneticilerin görünümü sıradan yurttaşların zihinlerinde sosyalist toplum ve sosyalizm hakkında olumsuz imajlar, ters telkinler uyandırabiliyor. Aynı zamanda partinin demokratik merkeziyetçi işleyişinde, devlet yönetiminde ya da bilim ve kültür, sanat faaliyetleri gibi etkin alanlarda kariyerizme, tabasbusa çanak tutarak bir tür politik manipülasyon aracı olabiliyor. Bunun doğurduğu sonuçlar sosyalist toplumun ana gövdesi ile öne çıkan yönetici kesim arasında karşılıklı yabancılaşmaya, güvensizliğe neden oluyor, giderek reel sosyalizmin kimi veçhelerini, tezahürlerini, işleyişlerini "reel politiker"leştirebiliyor. Nihayet, sosyalist toplumda seçkin hizmetin ödüllendirilmesi adına yapılanlar sosyalizme temelden yabancı bir eğilimin, çeşitli düzeylerde ve dozlarda kişi kültünden medet umma tavrının alttan alta beslenip süregitmesinde etkili olabiliyor. Bu eğilimin ardındaki iç ve dış politik mülâhazalar, iktidar ve otorite odaklaşmasına ve bunun yansıtılmasına yönelik ince hesaplar, pratiği yozlaştırdığı ölçüde o pratikten umulan yararı sosyalist toplumun da, sosyalizmin de zararına dönüştürebiliyor.

Nitekim Sovyetler Birliği'nde yeniden yapılanmada madalya-nişan enflasyonuna karşı tavır almanın da gündeme gelmiş olması, şimdiye kadar bu alanda süregiden pratiğin bu türden olumsuzlukları şu ya da bu ölçüde içerdiğini göstermektedir. Elbette ki bu pratik yukarıda sayılan olumsuzlukların ne tek başına kaynağıdır, ne de en önemli kaynaklarındandır. Hattâ, bir bakıma, olumsuzlukların kaynağı olmaktan çok, tezahürlerinden biri olduğu da söylenebilir. Ama o dahi olumsuzlukların oluşmasında ve sıradanlaşmasında bir etkendir. Bu bakımdan "Madalya-nişan enflasyonuna son!" kampanyası S.Birliği'nde yaşanmakta olan öz-hesaplaşma ve yeni dönüşüm sürecinin sağlıklı gelişmelerinden biri.

Bu yargıya eklenecek bir şey varsa, o da şu: S.Birliği'nde topluma ve sosyalizme hizmetin takdir görmesi ve takdir gördüğünün görülmesi gereğinin bazı hallerinde sui istimale yol açmış olması, genel olarak 17'den bu yana orada onca bâdire arasında ülkeye de, sosyalizme de, dünya çapında toplumsal ilerlemeye de yapılan hizmeti **inkâra** vesile olmamalıdır. Yapılan hizmet, S.Birliği'nin bütün dünya önündeki bugünkü varlığıyla ortadadır. Hizmetleri haklı ya da haksız yere ödüllendirilmiş olanlar hiç ödüllendirilmeyenlerin yanında okyanusta damla kadar az. Sovyetler ülkesi bugünkü durumuna —ve **bütün dünya da** bugünkü durumuna— çok büyük ölçüde o kolektif hizmet sayesinde ulaştı. Her iki durumu da olumsuzlama yönünde çok şey söylenebilir; şu sıralar —ve en başta S.Birliği'nde— ağız dolusu söyleniyor. Ama **olumlama** yönünde de bir o kadar, hattâ daha fazlası söylenebilir ve özellikle şu sıralar üzerine basıla basıla söylenmelidir.

(Devamı 11. sayfada)

Konferans Kararları Hayata Geçiriliyor

SBKP 19. Ulusal Parti Konferansı'nın ardından 29 Temmuz 1988'de toplanan SBKP MK Plenumu, Konferansı ve sonuçlarını değerlendirerek, Konferans kararlarının hayata geçirilmesi yolunda atılacak pratik adımları, ekonomik ve siyasi yapıda gerkçekleştirilecek reformları tartıştı. Aşağıda SBKP MK Genel Sekreteri M.Gorbaçov'un Plenuma sunduğu rapordan siyasi reformlarla ilgili adımlara değinen bölümler aktarıyoruz:

Bir yeni manevi ve siyasi atmosfer içerisinde, bir gerçekçilik atmosferi içerisinde yapılan Konferans Parti'yi tüm ülke çapında bir siyasi dersin, bir glasnost ve demokrasi öğretiminin yeni tecrübesiyle zenginleştirdi. Konferansa olan ilgi azalmıyor. Gündeme gelen ve çözüm getirilen bütün sorular üzerine yoğun bir tartışma sürüyor. Konferans tüm dünyada da büyük ilgi uyandırdı.

Konferans Partimizin kudretli potansiyelini bir kere daha inandırıcı biçimde göstermiştir. Şunu söylemek isterim: Parti omuzlarını doğrultmuş, toplanmış, halka olan muazzam sorumluluk duygusuyla kendinden emin, dosdoğru, yenilikten yana konuşmaya başlamıştır. Konferans SBKP'nin perestroikanın gerçek hareketlendirici gücü, başlatıcısı ve onaylanan önderi olduğunu, halkın ve sosyalizmin çıkarlarını taahhüt altına aldığını doğrulamıştır. Parti Konferansımızın en önemli siyasi sonucu budur.

Konferans hazırlıkları ve Konferansın kendisi fiiliyatta kadrolarımızın olgunluğunun, onların siyasi kültürünün, demokratik hareket biçimlerine hazır bulunuşunun siyasi olarak denenmesiydi. Konferans acil görevlerimize, ihtiyatlarımıza, en sonuç alıcı çalışma biçim ve yöntemlerine özellikle açıkça dikkat çekti. Konferansta sosyalist toplumun potansiyel güçlerini kendini özgürce geliştirmek üzere harekete geçirecek geniş bir dizi dönüşümleri içeren kararlar üzerinde çalıştık ve kabul ettik.

Konferans sonuçlarını ve oradaki tartışmaları bir kere daha analiz ederek, yoldaşlar, kendimizi kesin olarak pratik görevlere kararlı biçimde eğilmeye hazırlamalıyız.

Konferans, Parti'de ve halk arasında perestroikaya gösterilen desteği geçmişte pekçok kez ihlâl edilen, söylenenle yapılanın birbirine uygunluğu, kişinin faaliyetinden ve de faaliyetsizliğinden ötürü hesap vermesi talebinin özel bir ısrarla izlediğini göstermiştir. Parti kadroları bu değişmez Parti yasasını ilk önce kendilerine uygulamalıdırlar.

Yoldaşlar, Parti Konferansı kararlarının uygulanmasının Parti'de hesap verme ve seçim kampanyası ile çakıştığı bir durum ortaya çıkıyor. İnanıyorum ki, siz de önümüzdeki günlerde verilecek raporların ve seçimlerin öncekilerden farklı olacağı düşüncesindesiniz.

Konferansın adayları belirleme ve adaylıkları görüşme ile ilgili gizli oylamaya zorunlu sayıdan daha fazla adayı katma konusundaki tavsiyelerini vakit geçirmeksizin uygulamalıyız. Daha üst Parti organlarına aşağıdan aday önerme hakkı hayata geçirilmelidir. Kısaca her şey Parti Konferansı'nda üzerinde anlaşmaya varıldığı şekilde ve orada hakim olan atmosfer içerisinde yapılmalıdır.

Aynı zamanda seçim düzenlemelerinde de değişiklik yapma ihtiyacı beliriyor. Dikkatinizi kampanya sırasında ortaya çıkması hayli mümkün bir başka soruya çekmek istiyorum. Sözünü ettiğim konu, yönetici Parti fonksiyonerlerinin görev süresini ardarda iki dönemle sınırlamayla ilgili Konferans'ın belirlediği prensiplerin hayata geçirilmesidir. Konferans bu kuralların yaklaşan rapor verme-seçim kampanyasıyla birlikte uygulanmaya başlanmasını tavsiye etmişti. Bu konuda yaklaşım ne olmalıdır?

Görev sürelerinin hesaplanmasına şimdiki seçimlerle başlanması gerektiğine inanıyorum. Yani yasa evveliyatı kapsamıyor. Bu, bence oldukça açık. Aynı zamanda, rapor ve seçimlerle ilgili olarak Parti toplantıları ve konferansları yapılırken komünistler arasında, seçimle gelinen organlarda uzun süredir görev yapmakta bulunan yoldaşlara nasıl davranılacağı sorusu ortaya çıkabilir. Ne ki Parti Tüzüğüne göre, komünistlerin her hangi bir Parti fonksiyonerini belirli bir görevi kaç defa üstlendiğine bakmaksızın seçme ve seçmeme konusunda tam hakkı vardır. Burada belirleyici olan, bir görevlinin kaç yıldır o görevde bulunduğu değil, görevlerini nasıl yerine getirdiği, komünistlerin ve emekçilerin güven ve desteğine sahip olup olmadığıdır. Seçimle belirlenen organları oluştururken uymamız gereken ana kriter budur.

Yaklaşmakta olan rapor verme ve seçim kampanyasından ve bu süreçte çözümlememiz gereken mesele ve sorunlardan söz ederken, temel Parti örgütlerinin faaliyetine özellikle yer vermek istiyorum. Partide hesap verme ve seçim kampanyası onlarla başlayacaktır. Ama esas olan bu değildir. Her şeyden önce, sözkonusu olan Parti temel örgütünün ekonomik ve sosyal alanlarda ilerleyen perestroika süreçleri, çalışma kollektiflerindeki hayatın ve tüm toplum hayatının artan demokratizasyonu ile birlikte kendisini yeni bir durumda bulmasıdır. Bu anlaşılır bir durum. Tüm pratik meseleler yerel olarak çalışma kollektiflerinde çözümleniyor. Bu yüzden Parti komiteleri temel Parti örgütlerinin faaliyetine Parti ve toplum hayatının şimdiki bu çok önemli aşamasında gereken dikkati göstermelidirler.

Ekonomik reforma ve çalışma kollektiflerinin genişletilmiş haklarına gereken önem verilerek, Partinin siyasi öncü olarak fonksiyonlarını yerine getirmesi üzerine pek çok şey yeniden düşünülmelidir.

Bilindiği gibi Parti'nin seçimle oluşan organlarının rolünün artırılması üzerine Konferans öncesi tartışmalar ve konferans sırasında pekçok şey söylendi. Yeni seçilen Parti komitelerinin daha ilk günden

itibaren Konferans'ta öne getirilen düşünceleri uygulamasını sağlayacak yolları bulmalıyız.

Konferans'ta siyasi sistemin reform çerçevesinde, Parti komitelerinin fonksiyonlarını, devlet organları ve ekonomik organlarınkinden ayırmak ve bu bağlamda Parti aygıtının yapısını ve faaliyetini yetkinleştirecek pratik adımları atmak üzere gereken tüm önlemlerin alınması konusunda görüş birliğine varmış bulunuyoruz.

Konferans Parti aygıtının seçimle oluşan Parti organlarına kesin biçimde tabi olması ve hesap vermesi ilkesine tam olarak uyulması gerektiğini belirtti. Yeni aygıt her şeyden önce, bu organlara ve genel olarak Parti'ye toplumun siyasi öncüsü olarak fonksiyonlarını tam anlamıyla yerine getirmesinde aktif biçimde yardımcı olmalıdır. Meselenin canalıcı noktası budur. Bunun anlamı Parti aygıtının idarecilik ve işletmecilik fonksiyonlarından tümüyle kurtarılması ve rehberliğin siyasi yöntemleri üzerinde odaklaşarak, dikkatini iç ve dış politikanın temel doğrultuları üzerinde yoğunlaştırmasıdır. Bu, aygıtın yapısı ve kadro bileşiminde yansımasını bulmalıdır. Aygıt yüksek düzeyde yeterliğe sahip ve sayı olarak çok daha az olmalıdır. Doğal olarak aygıttan ayrılacak kadroları başka işe sevketmekle ilgili sorular da olacaktır. Parti aygıtındakiler yetişkin kadrolardır. Onların bilgi ve tecrübesinden toplumun çıkarları doğrultusunda azami üretkenlikle, ama elbette aygıttan ayrılacak yoldaşların arzuları gereken biçimde dikkate alınarak yararlanılmalıdır. Bu noktada inanıyorum ki tek bir yaklaşım olabilir.

Parti aygıtının yapısında ana parametreler Politbüro tarafından ele alınırken, yapı ve kadrolara değgin özgül sorunlarda kararlar yerel Parti organları tarafından verilmelidir, bunlar sık sık Merkez Komite üyeleri tarafından önerilegelmiştir.

Sovyetlere gelince, bunların faaliyetinin yeniden yapılanması siyasi reformun ana unsurudur. Parti'deki seçimlerin ardından. SSCB halk temsilcileri seçimleri yapacağız, ülkenin en üst devlet organlarını, Cumhuriyetlerdeki, bölgelerdeki, yörelerdeki, kentlerdeki, yerleşim bölgelerindeki ve kırlık yerlerdeki iktidar organlarını yeniden örgütleyeceğiz. Bunu yapmak için yalnızca bir yılımız var.

Böyle geniş çaplı faaliyetlerin ancak ona denk düşen bir hukuki temelin varlığı halinde yürütülebileceği açıktır. Bu, anayasada, seçim yasalarında yapılacak önemli eklerin ve değişikliklerin hazırlanması ve SSCB Yüksek Sovyet'inin sonbahardaki oturumuna sunulması ve başka diğer yasaların da kabul edilmesi gerektiği anlamına geliyor.

İlk olarak, SSCB Halk Temsilcileri Seçimleri üzerine bir yasa taslağının hazırlanması ve bunun Ekim ayı başlarında halk arasında tartışmaya açılması gerekiyor.

Kasım ayının ikinci yarısında SSCB Yüksek Sovyeti'nin bir oturum yapması ve SSCB Anayasası'nda yapılması önerilen değişiklik ve eklemelerle Seçimler Yasası Taslağının oturumun onayına sunulması öneriliyor. Aynı oturumda SSCB halk temsilcileri seçimlerinin Mart 1989'da yapılması benimsenebilir. Oturumda SSCB ve birlik cumhuriyetlerinde SSCB'de mahkemelerin örgütlenmesi ve yargıçların statüsü ile ilgili yasaların yeni esasları üzerine taslakların tartışılması da yerinde olacaktır.

Burada SSCB halk temsilcilerinin Nisan 1989'daki ilk kongresinde gündeme gelebilecek meseleleri de sıralamak isterim. Kongre SSCB Yüksek Sovyeti'ni ve SSCB Yüksek Sovyeti Başkanı'nı seçecektir.

Bundan sonra Yüksek Sovyet Başkanı'nın tekliflerinden hareketle, Birinci Başkan Yardımcısını, Bakanlar Konseyi Başkanı'nı, Halk Denetim Komitesi Başkanı'nı, Yüksek Mahkeme Başkanı'nı onaylayacak ve bu kişilerden SSCB Yüksek Sovyeti'ne bu organların oluşumuyla ilgili önerileri yapmaları istenecektir.

Yeni seçilecek SSCB Yüksek Sovyeti'nin ilk oturumunda SSCB Bakanlar konseyi ve ona bağlı diğer organların oluşturulması gerekiyor.

Parti Konferansı ülkede gençlik hareketinin gelişimi, sendikaların, gönüllü toplulukların, basın ve diğerlerinin haklarıyla ilgili konularda çok aktif bir tartışma yaptı. Bu bağlamda, daha faaliyetinin ilk adımlarından başlayarak ülkenin en üst yasama, idare ve denetim organının bu son derece önemli siyasi, yasamaya değgin ve hukuki konuları gözönünde tutması kesinleşmelidir.

Yoldaşlar, devletimizin çok uluslu olduğu gerçeği siyasi reforma özel bir nitelik, kendine özgü bir renklilik ve özellikler katıyor. Bilindiği gibi, hayatta problemler bir kere çözümlenmeyle bitmez. Bu herşeyden önce milliyetler problemi için de geçerlidir.

Milliyetler arasındaki ilişkilerin gelişme tarzının federal devletimiz açısından önem taşıdığını ve Komünist Partimizin Sovyet Devletinin milliyetler politikasının en karmaşık, o ölçüde de önemli ve temel bir politika olduğunu kanıtlamaya gerek yok. Bu politikanın ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlarla sıkı sıkıya bağlı olduğu düşünülürse bu gayet doğal.

Politbüro'da ve SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu'nun son oturumunda bu problemlerle ilgili olarak yinelenen tartışmaları gözönünde tutarak öncelikle neler söylenebilir? İlk olarak ülkenin bazı bölgelerinde milliyetler arasındaki ilişkilerdeki mevcut ağırlaşmanın nedenleri üzerinde durmak isterim.

Listenin en başında, kuşkusuz, ülkemizi oluşturan çok sayıda halk ve etnik grupların özgül sosyal, ekonomik ve kültürel gereksinimlerine uzun yıllardır ilgi gösterilmemesinin sonuçları yer alıyor.

Daha az önemli olmayan bir başka neden, kitlelerin yürütme görevindeki kadroların faaliyetleri üzerinde denetiminin çok daha etkili olmaması. Bunun sonucunda bazı görevliler işlerine karşı tüm sorumluluk duygusunu kaybettiler, dahası görevi suistimale, halka tepeden bakma tavrına, onların ihtiyaç ve çıkarlarını gözardı etmeye yöneldiler.

Bir neden daha var: Yoz grupların perestroikaya karşı aktif tepkisi. Samimi olarak söylemek gerekir ki, kimi yerlerde, bunlar doğal ulusal duyguları yıkıcı bir milliyetçiliğe

sevkedebildiler. Bu elbette tesadüf değil. Tüm antiperestroika güçler milliyetçi tutkulardan yararlanıyor. Bunlar milliyetler arasında anlaşmazlıklar körükleyerek kamuoyunun dikkatini başka yöne çekmek ve durağanlık yılları boyunca yaptıklarının sorumluluğundan kurtulmak gayretindedirler. İnanıyorum ki, engin bir enternasyonalist tecrübe kazanmış olan halkımız hiç kimsenin Birliğimizin bağlılığına, anayurdumuzda yaşayan her milliyetten halkın dostluğu ve kardeşliğine el uzatmasına izin vermeyecektir. ■

BUGÜN GEÇMİŞİN TEHLİKELERİNİ DAHA NET GÖRÜYORUZ

(Arka sayfadan devam)

ler. Yabancı istihbarat servislerinin suçlu oldukları bizzat kanıtlanmış, devlet düşmanı ve kriminal cürümlerinden dolayı adil olarak yargılanmış casus ve ajanları K-231 diye bilinen ve tüm ülke çapında faaliyet gösteren bir örgüt oluşturdular.

KİTLE TERÖRÜ ENGELLENDİ

Ağustos 1968'deki enternasyonalist yardım karşı devrimin bir sonraki safhaya geçmesini ve kitle terörü tertiplemesini engelledi. Dahası, politik çevrelerin iç farklılaşması ve sosyalist güçlerin birliği için uygun şartlar yarattı.

Kararsız unsurların, Marksizm-Leninizme olan inançlarını geçmiş yılların zorlukları ve sorunları nedeniyle yitirmiş oportünistlerin, yeni ve karmaşık sorunlar karşısındaki çaresizlikleri yüzünden kurtuluşu burjuva teorik konsepsiyonlara dönüşte arayan revizyonistlerin Çekoslovakya'da sosyalizmi nasıl tehlikeye soktuklarını 20 yıl aradan sonra daha net görüyoruz.

Sosyalizm bizim ülkemizde de ilerleme için olağanüstü imkanlar sunuyor. Bundan nasıl yararlanacağımız, subjektif faktörlere, ÇKP'nin politikalarının halkla olan ilişkisine, insanların tüm önemli sorunlardaki karar sürecine yaratıcı katılımın kararlı şekilde aktifleştirilmesine, sosyalist demokrasinin mükemmelleştirilmesine ve Çekoslovakya ile sosyalist devletler topluluğunun diğer ülkeleri arasındaki sağlam ittifaka bağlıdır. ■

12 EYLÜL DARBESİNİN 8. YILINDA REJİMİN KARAKTERİ

(4. sayfadan devam)

gürlükleri gerçekten savunduğunu somut olarak belirlemekten geçer. Ülkemizde yıllardır "demokrasi" sözü ediliyor ve demokrasiden kimin neyi kastettiği noktasında sözleri yapılanlarla sınayarak edinilmiş bir hayli tecrübemiz var. Dolayısıyla demokrasi mücadelesinde kimlerin birlikte saf tutacağı da belli. Tabii demokrasi güçlerinin beraberliğinin mücadelenin başarısındaki tayin edici önemi ve bizlerin böylesini savunmamız, yine tecrübelerimizle gördüğümüz gibi geniş bir demokrasi cephesinin oluşturulmasına yetmiyor. Bunun için solcuların dışındaki demokratların da solcularla işbirliğinin gereğini görmeleri gerekiyor. Mevcut şartlarda böylesi bir işbirliğinin sağlanmasının en elverişli platformu kuşkusuz yasal siyaset sahnesidir. Solda yasal bir partinin bir an evvel oluşturulması, demokrasi güçleri arasında diyalogların kurulup geliştirilmesi için de belirleyici önem taşıyor. ■

SOSYALİZM VE MADALYALAR

(8. sayfadan devam)

Göze batan başarısızlıklar, aksamalar, tatsızlıklar varsa, onları her şeyin önüne çıkarıp büyük, **esas** başarıyı ve o başarıya hizmeti görmezlikten gelmenin altında da, her zaman, iki dünya görüşü arasında çok belli bir seçim vardır. Sosyalizmin düşmanları gibi, reel sosyalizm olgusunu —bugün sürmekte olan yeniden yapılanma atılımı o olgunun bir parçasından, dinamik tezahüründen başka ne ki zaten?— kafasındaki **soyut** sosyalizm imajıyla doğal olarak bir türlü uyuşturamayanlar da, S.Birliği'nde bugüne kadar yapılan her şeyin "nomenklatura" adını taktıkları bir "azınlığa" hizmet olduğunu söylesinler istedikleri kadar; 917 sürgününün yaşatılmış ve koskoca gümrah bir ağacın boy vermiş olması salt "nomenklatura"ya hizmetle açıklanamaz. S.Birliği'nde bugünkü yeni dönüşüm atılımının ve ona eşlik eden canlı tartışma ve politizasyon ortamının unsurları gökten zembille inmedi. Bürokratik kalıplaşmalar, partili statüsünün sui istimali, hattâ sosyalist legalite ihlalleri, vb. olageldiyse, bunların hiç birinin Sovyet insanının ruhunu köreltmediği apaçık ortada. S.Birliği'nde öz-eleştirinin vardığı boyutlar hiç de, burjuva propagandasının bütün dünyaya yaymak istediği gibi, değişime kapalı, taşıllaşmış, arkaik bir toplum manzarası göstermiyor. Kendi çıkarı doğrultusunda bildiğini okuyan ve bunu hayat felsefesi belleyen bir "nomenklatura"nın işi değildir yeniden yapılanmayı ve glasnost'u gündeme getirmek; ne de "totaliter rejim ve uygulamalar altında beyni yıkanmış" yığınlarla gelinebilecek noktadır üç yıldan bugüne gelinen nokta. Üç yıldır sosyalist toplumun bunca hızlı bir kabuk değiştirme süreci yaşanıyorsa, üç yıl öncesinin çok öncesindenberi sosyalist kazanımlarla beslenen gövdenin canlılığından ve cevvaliyetindendir.

Yetmiş yıldır bütün dünyanın gözü önünde yaşanan tarih, sosyalizmin ilk yurdunun dünya politikasındaki yeri, yüklendiği sorumluluklar, katlandığı fedakârlıklar ve —en önemlisi— tarihin ilk ve uzun yıllar yegâne işçi sınıfı devletini yaşatma ve ayakta tutma kararlılığı ortadayken, S.Birliği'nin bugün karşı karşıya olduğu sorunlar da yine, "nomenklaturaya hizmet"le açıklanamaz. O tür açıklamaların sonu giderek 917'yi temelden sorgulamaya kadar varır ve olmayan bir tarih adına, olan tarihe kara çalınır. 917 atılımının, uyandırdığı olanca umut, harekete geçirdiği olanca şevk ve yüklendiği olanca zorlukla **azametini** idrakten âciz zihinlere kalsa, insanlığın şuncacık yıllık sosyalizmle yaşadığı somut tarih yerine, emperyalizmin ve kapitalizmin o çağ ve sonrası için insanlığa topyekûn vaadettiği tarihi yaşamak gerekirdi. ■

Bugün Geçmişin Tehlikelerini Daha Net görüyoruz

Çekoslovakya'da 21 Ağustos 1968'de gelişen olayların 20. yılı vesilesiyle çeşitli yayın organlarında yazılar, değerlendirmeler çıkıyor. Aşağıda Çekoslovakya Sosyalist Cumhuriyeti Bilimler Akademisi muhabir üyesi Milan Matouş'un Çekoslovakya haber ajansı Orbis'te yayınlanan konuyla ilgili bir yazısının tercümesini sunuyoruz.

Çekoslovakya Sosyalist Cumhuriyeti'nde bundan 20 yıl önce gelişen olayları bugün analiz ediyorsak, bu, en başta bundan güncel dersler çıkarmak içindir. Bizde karşı devrimin yenilgiye uğratılmasından sonra uygulanan politika nedeniyle, 60'lı yılların eksikliklerini daha keskin görebiliyoruz. Bu eksikliklere, Sovyetler'in yeni tecrübelerinden yararlanarak ÇKP'nin 1986 yılındaki XVII. Kongresinin onayladığı ve Aralık 1987'de toplanan ÇKP MK 7. Plenumu'nun geliştirdiği hızlanma ve yeniden yapılanma doğrultusunun eleştirici taleplerinin prizmasından da bakıyoruz.

60'lı yılların sonunda Parti ve toplumda krize yol açan en önemli eksiklikler, bir ölçüde elde edilen başarıların öbür yüzü idiler. Üretim araçlarının toplumsallaştırılması insanın insan tarafından sömürülmesinin nihai olarak ortadan kaldırılmasını mümkün kıldı. Ekonomik potansiyel olağanüstü arttı, hayat standardı yükseldi. Sosyalizmin temelleri atıldı.

BÜROKRASİ ÜSTÜNLÜK SAĞLADI

Ne ki, ekonominin gelişimi ağırlıklı olarak ekstansifti ve hızı giderek düşündürücü şekilde istikrarsızlaşmaya başlamıştı. Ekonomiyi yoğunlaştırmaya (entansif) ve modernleştirmeye yönelik hiçbir perspektif yoktu. Enerjik şekilde çözüm aranmadı, çünkü geçmiş yılların başarılarından dolayı belli bir sarhoşluk hakimdi. Formalizm ve bürokratizm üstünlük sağladı. Talimata dayalı yönetim tarzı sosyalist demokrasinin gelişimini zayıflattı. Formüle edilmiş açıklamalar eliştiriyi bastırdı. İşçi sınıfı ve diğer emekçilerin aktivitesi büyük ölçüde azaldı. Buna politik pragmatizm ve önemsememe de eklendi. Öte yandan başarıların altı çizildi. Yanılmaz yönetim göklere çıkarıldı ve insanların günlük yaşamlarında karşılaştıkları belirgin eksiklikler ya mazur gösterildi, ya da tamamen suskun geçildi. Bundan da öte, o zamanki Parti ve devlet yönetimi burjuva gerici ideolojinin etkisine ve revizyonizmin yaygınlık kazanmasına karşı çok toleran davrandı.

Artan kriz daha da dallanıp budaklandı ve tüm gücüyle 1968 yılında patlak verdi. O dramatik olaylarda özellikle söz konusu olan neydi? ÇKP MK'nin Ocak 1968 Plenum toplantısında eleştirel tartışma üst noktaya vardı, sosyalist ilkelerin zedelenmesi mahkum edildi ve Parti Birinci Sekreteri görevden alındı.

DUBÇEK'İN SEÇİLMESİ BİR HATAYDI

Antonin Novotny'nin çekilmesi doğru ve zorunlu idi, fakat Aleksander Dubçek'in seçilmesinin vahim bir hata olduğu görüldü. Pek çok komünist ve işçi ile Çekoslovak kamuoyunun ağırlıklı çoğunluğu, başlatılan dönüşümlere geçmiş yılların ciddi eksikliklerine çözüm getirecek umut olarak baktılar, onları sevinçle karşıladılar ve bu dönüşümleri desteklemeye hazırdılar.

KARAMSARLIK HAVASI

Ne yazık ki, 60'lı yılların sonunda Çekoslovakya politik ve ideolojik sisteminde sabırsız bir radikalizmle bir arada yoğun bir karamsarlık havası ile sorunların Marksist-Leninist çözümüne karşı şüphe ve küçükburjuva kuşku yaygınlaştı. Oportünist ve revizyonist görüşler "demokratik sosyalizm", ya da o zamanlar moda haline gelmiş kullanımıyla "insani yüzlü sosyalizm" gibi donuk sloganlarda kendini gösterdi. Sözkonusu olan aslında sosyalizmle kapitalizmin belirli ölçüde meczedilmesiydi. Bu, pratikte ekonomi ve sosyal politikada, politik ve ideolojik sistemde birçok sosyalist kazanımın ortadan kaldırılması ve Şubat 1948'den sonra devrimci sosyalist gelişme sayesinde aşılan ilişkilere dönüş anlamına geliyordu.

KARŞI DEVRİM DIŞARIDAN DESTEK ALDI

Bu durum, politik şanslarını çoktan yitirmiş karşı devrimci unsurların ekmeğine yağ sürdü. Çok önceleri yenilgiye uğratılmış sömürücü sınıfların artıkları ve onların memurlar, gazeteciler, teorisyenler, sağ eğilimli sendikacıların, sağ sosyalist hatta tutucu ve faşist partilerin eski ajanları gibi icra cihazları şimdi yeniden hareketlendi-

(Devamı 11. sayfada)

kitle YAZIŞMA ADRESİ: Postfach 10 13 46 • 4100 Duisburg 1 • F.Almanya • Fiyatı: 50 T.L.